

pen

...
**prekmursko
réjč želén.**

Natalia Lohnov

Dr. Oto Luthar

direktor ZRC SAZU

Zgodba z naslovnice, str. 16

**VESTNIKOV
MESEČNIK,
četrtek,
26. oktobra
2006,
140. številka**

Ne samo da v vinskih kletih vre, ampak tudi vréj – kakšna je prava prekmurščina, bomo lahko spoznavali tudi po zaslugi moža z naslovnice, saj je izšel tovrstni slovar. Sicer pa bo naslednji Pen vse (tudi neprekmursko govoreče) Mureke pozdravil 30. novembra.

Poljedelstvo

Karmen ne more spati

Narava se poigrava, človek lahko njene igre in igrice samo občuduje – tako je tudi s krompirjem.

Ni veselje samo, ko zraste debel, ampak tudi, če ima pravo obliko. Posebej raznolik je krompir v vasi LIPA. Tokrat se je pentutarski fotoreporter odpravil k družini BOBOVEC, kjer so pridelali nekaj prav zanimivih krompirjevih likov. Najlepši so bili v obliki srčkov. Pentute pa so se skupaj s prijazno KARMEN le odločile, da vam pokažejo dva krompirja, ki spominjata na neki drugi organ. Moški ali ženski, to je zdaj vprašanje ...

Jog

Sta ti néj preteškiva?

Legende

Evforija, imenovana

Milko Djurovski

A propos Naftin trener – Makedonec je postal slaven, ko je v rajnki Jugoslaviji igral za oba prestižna beograjska kluba – najprej za Crveno zvezdo, nato pa še za Partizan. Seveda se je s prestopom k drugim zameril prvim, a vendarle dosegel, da ga danes v Beogradu prav vsi spoštljivo pozdravljajo. Kaj šele v nogometno ponovno evforični Lendavi, kjer počasi dobiva status nogometnega božanstva. Zgodovina se ponavlja, ugotavljajo Pentute, saj je bilo nekaj podobnega tudi na njegovem prejšnjem delovnem mestu, ko je treniral ptujsko Dravo. Vsak, ki se pelje skozi mesto kurentov, ob številnih grafitih, namenjenih prav Makedoncu, zlahka ugotovi, da je bil Djurovski tudi v mestu ob Dravi zelo priljubljen.

frbo

Milko for ever

Srečanja

Mladost = norost, starosti pa ni!

Poznate reklo »ena ni nobena«? Pentute vam ponujajo malce prirejen pregovor, da torej 50 let ni nobena. Čas je namreč zelo relativna zadeva. Minilo je kot bi trenil in že so se našli »stari« prijatelji, nekoč sošolci na PERTOČI. Zdaj že daljnega leta 1956 jih je bilo za dva razreda, vsega skupaj 52. Na ponovnem snidenju so nekateri opravičeno manjkali – deveterice namreč ni več med nekdanjimi šolarji, mnogi pa živijo v tujini. Zanimivo, da je med učence prišel tudi nekdanji učitelj, ŠTEFAN ČAHUK. Priče pravijo, da so se pri ROGANOVIH v VEČESLAVCIH dobro počutili in da bodo spet prišli. Ker nimajo kaj prida časa, so se zmenili, da bo naslednja »fešta« od 100-letnici njihovega osnovnega šolanja ...

Janič

50 let ni nobena

Samokolničarstvo

Lujzek išče prevoznika

Eden največjih prijateljev Žute kuče, ki prihaja s sosednje Hrvaške, je zdaj že kar znameniti LUJZEK – brez piščali se ne odpravi praktično nikamor. Je tudi član planinskega društva – znano je, da so ti ljubitelji narave, ki veliko pešačijo. Pa se je Lujzek odločil, da si po naporni hoji malce spočije okončine – zato se je kar ulegel v samokolnico pričakujoč, da se bo našel kakšen (ali kakšna), ki bo dovolj pri močeh, da ga popelje po belem svetu. Poskusite, Lujzek ni (pre)težak!

Erna

Ti pelaj, ge mo ti pa frulo!

Lendava se je prebudila

Navijači

Nafta – ta-ta-ta!

Po zaslugi odličnih iger in izidov lendavskega žogobrcarskega prvotigaša se je v mestu pod gorici premaknilo tudi na navijaški sceni – že lani smo opazili zametke nove navijaške skupine, ki si je nadela naziv GORGONE. Drugo leto svojega prvotigaškega udeleževanja so postali še razpoznavnejši. Očitno so se mladi Lendavčani naučili tovrstne koreografije pa tudi pravega, »evropskega« navijanja, kar jim ob nogometni legendi, trenerju MILKU DJUROVSKEMU, niti ni tako težko. Sicer pa je prav slednji porok, da se bodo vrste Gorgon v prihodnjih mesecih samo še množile.

ovša

GMT zrasel, bo tudi Farkaš?

VLADO KAROLY si je s svojim podjetjem GMT prislužil naziv dravsko-pomurske gazele za leto 2006, kar pomeni, da je med najuspešnejšimi podjetniki na tem koncu podalpske dežele. Z uvozom in izvozom vsega, kar je povezano z avtomobili, se družina ukvarja že poldrugo desetletje, Pentute pa so najhitreje rastočega Vlada (samo brki) posnele v družbi GEZE FARKAŠA (brez kravate). Šušlja se, da bi tudi on rad kar najhitreje zrasel – po insiderskih informacijah Pentut mu to tudi uspeva. Ali se bo tudi GF odločil za export in import avtov, za zdaj še ni jasno. Moža z rokama v žepih (z nasmeškom) opazuje mlada gazela, sicer »šefova« hčerka LAURA. Mako

Biznis

Té pa tebi več ne rastěj?

Plazilci

Srečka

je okrog vratu!

Jezuš, jezuš!

Sploh nismo vedeli, da imamo tako pogumne bralce – to dokazuje tudi SREČKO BRUMEN (tisti, ki ga poznajo, vedo povedati, da je dobra duša in pravi veseljak), sicer eden največjih mojstrov za popravilo avtomobilov, kar jih premore murska krajina. A očitno se ne razume samo v stroje, pač pa so mu domače tudi živali. Okrog vratu si je namreč ovil eno najbolj nevarnih kač (ne zaradi pika, pač pa zaradi možnosti zadušitve) in se ob tem še (sicer malo bolj kislo) smejal. Piton je star šest let in tehta že 16 kil. Ko jih bo imel enkrat več (let), bodo šle kile še veliko bolj navzgor. Sicer pa je piton še kar prijazen in po poročanju Pentut doslej (ŠE!) ni snedel nobenega dvonožca.

Erna

Če je lendavski nogomet po nekaj desetletjih spet v razcvetu, pa lahko prav nasprotno zatrdimo za namizni tenis – potem ko je v lansk sezoni MILE ROŠIČ zadovoljno dvignil zgodovinski prvi pokal v čast državnim prvakom, se je letos prav vse sesulo. General je ostal brez vojske, saj so se državni prvaki razbežali na vse strani – ŠURBEK se je vrnil v Zagreb, LASAN se je odpravil s trebuhom za kruhom v Italijo, IGNJATOVIČ je Ljubljancin in se je vrnil k Iliriji, PLOHL pa nadaljuje v bližnjih Puconcih. Prvaki tako še zdaleč ne bodo mogli ubraniti naslova, pred njimi je žalostna usoda – tako imenovan »boj za obstanek«.

frbo

Pingpong v krizi

Žalostno

Pa kaj to delate?!

Županske volitve I.

Kardinar želel postati nogometašica

Lokalne volitve so (skoraj) za nami in mnogi so si oddahnili. Posebej župani, ki so to želeli postati znova – v Pomurju jim ni bilo hudega, saj je od 24 »starih« županov v prvem krogu zmagalo kar 19. Torej so Mureki očitno zadovoljni z delom svojih lokalnih oblastnikov.

So pa Pentute razkrile, da se je stari (in novi) župan DOBROVNIKA, MARJAN KARDINAR, v predvolilnem času ukvarjal tudi z načrtovanjem svoje kariere, če bi izgubil županski stolček. Tu je dokaz, da je za vsak primer podpisal predpogodbo z ženskim nogometnim klubom Pomurje. Po podpisu sta si segla v roke z legendo ženskega SLO-žogobraca, ANICO KORPIČ (temnejši dres). Pentute ne poročajo, kako bi gospod Marjan igral v ženski konkurenci in na igrišču med nogometašicami skril svojo moškost (da ne bo pomote: brke).

Frbo

Vej pa tak kosmati nemreš biti ženska!

Županske volitve II.

Toplaku so jo zakuhali

Kot zapisano: nekdanji župani so v pokrajini ob Muri praviloma postali tudi sedanj. Na volitvah 22. oktobra sta bila med »stari« poražena samo dva – Mavrič v Križevcih pri Ljutomeru in JOŽE TOPLAK (rdeča kapa), zdaj že nekdanji župan RADE-NEC. Seveda se njegov volilni štab sprašuje, kdo mu je to zakuhal – po pentutarski fotografiji sodeč je bilo sicer nekaj pomoči nežnejšega spola, a bo kar držalo, da je glavne začimbe prispeval sam!

Kéri mi je té to zaküha?

Pri ustvarjalnem klepetu smo zmotili (od leve) umetnika Igorja Reharja in Milana Razborška z večkratnim udeležencem kolonije Gocetom Kalajdžiskim, ki je bil letos samo na obisku.

Ne vem, da bi protestanti v preteklosti ali danes gojili posebno nagnjenje do slikarstva ali likovne umetnosti nasploh. Njihovi božji hrami so res likovno čisti, a asketski, preveča jih racionalnost, tako značilna za uporniško protestantsko misel, ki je duhovna podlaga tržni ekonomiji, ki že stoletja brez milosti poganja kolo zgodovine. Vprašanje, ki se logično ponuja: Zakaj torej vsakoletna slikarska kolonija v Prekmurju v režiji Slovenskega protestantskega društva Primoža Trubarja, Evangeličanske cerkve in lokalne skupnosti?

Odgovor na to vprašanje je morda treba iskati v dejstvu, da se poetično, v mnogočem samosvoje ravninsko in goričko Prekmurje postopoma le umešča v še vedno »pokrajinsko« zavest Slovencev in slikarska upodobitev tega sveta in življenja v njem lahko veliko prispeva k temu. In dalje: pobudnika te kolonije, ki živi in deluje tako, da bo živela še naprej, sta dva ugledna Prekmurca: žal že pokojni profesor Oto Norčič, dolgoletni predsednik našega društva, in uveljavljeni slikar Nikolaj Beer.

(Viktor Žakelj, predsednik Slovenskega protestantskega društva Primoža Trubarja, v monografiji Deset let slikarske kolonije Primoža Trubarja Moravske Toplice, ki je izšla leta 2005)

Prekmurska pokrajina je že vsa leta največja muza udeležencev kolonije. Priznani umetnik in profesor Tomaž Kržišnik si je našel svoj »atelj« med polji, ki so se odevale v jesenske barve. Umetnino, ki je na tej fotografiji šele nastajala, si bomo ob jutrišnji otvoritvi razstave (ob 16.30) slik z lanske in letošnje kolonije že lahko ogledali v galeriji PAC v Murski Soboti.

Prekmurje jim je muza

že dvanaajstič

Umetniki prihajajo, da bi ustvarjali. In prihajajo tudi zato, da bi spoznavali pokrajino in skrivnosti njene domačnosti, drugačnosti in duše, ki še vedno lebdi nad nedotaknjeno Muro. Odložili so čopiče in pospravili platna, si oblekli varovalne jopiče, sedli v čoln in se spustili po Muri meglicam v objem ...

Med lepšimi dožitvji zadnjega septembrskega tedna, ko je kolonija potekala, bodo ostali akademskemu slikarju Milanu Razboršku v spominu prijetni klepeti z domačini. Na goriški kmetiji je bil iskreno dobrodošel.

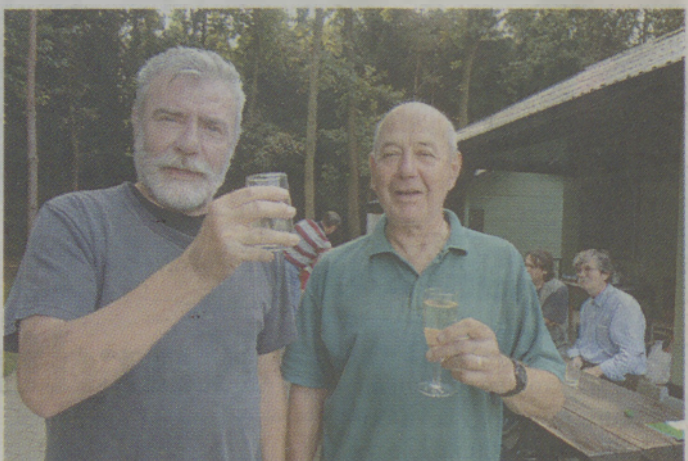
Če obiščeš Prekmurje in ne greš v grad pri Gradu na Goričkem, nisi bil v Prekmurju. »Grofična« Stanka Dešnik je bila prijazna gostiteljica, umetnika Igor Rehar in Tomaž Kržišnik pa radovedna poslušalca in občudovalca veličastnih arkad in grajskega dvorišča, ki je tudi energijsko stičišče, čeprav je grad še vedno gradbišče.

Fotografija, ki 12. slikarsko kolonijo Primoža Trubarja v Moravskih Toplicah na svoj način zapisuje v zgodovino. Čeprav bolj po naključju kot namenoma sta se v ateljeju srečala dva škofa: na levi je škof slovenske protestantske cerkve mag. Geza Erniša, na desni pa škof nove soboške škofije dr. Marjan Turnšek. »Meni pa se je prvič v življenju zgodilo, da sem imel čast stati med dvema škofoma,« je ponosen Rudi Kokalj, sekretar podružnice Slovenskega protestantskega društva Primoža Trubarja v Murski Soboti.

Na piknik letošnje kolonije k lovskemu domu v Lukačevce je prišla tudi Nada Norčič, soproga pokojnega dr. Ota Norčiča, prvega predsednika in ustanovnega člana Slovenskega protestantskega društva Primoža Trubarja. Vsako leto pride, če ji le čas dovoljuje, in tega je vesel umetniški vodja kolonije Nikolaj Beer, ki je častno gostjo privil v objem.

Eden slikar, drugi gozdar in lovec – brata Miki in Aleksander Beer. Slikarstvo in lovstvo je našlo skupni interes: k lovskemu domu so prišli slikarji pojest odlični prekmurski bograč. Za brata, ki se ne vidita ravno vsak dan, ker Miki živi v Izlakah, je bila tudi priložnost, da nazdravita.

V središču ustvarjalnega dogajanja, v priložnostnem ateljeju v M. Toplicah, je bilo vedno ustvarjalno in živahno: tu so se križale poti slikarjev – udeležencev 12. slikarske kolonije Primoža Trubarja – Tomaža Kržišnika, Pavla Sedeja, Igorja Reharja, Toneta Seiferta, Lucijana Bratoža, Milana Razborška in Józeta Denka. Kot je že tradicija, so ustvarjali pod umetniškim vodstvom Nikolaja Beera.

Gasilska za slovo od 12. kolonije – od leve stojijo slikarji Tone Seifert, Lucijan Bratož, Tomaž Kržišnik in Jože Denko, sekretar prekmurske podružnice društva Rudi Kokalj, slikar Igor Rehar, umetniški vodja kolonije Miki Beer in predsednik prekmurske podružnice slovenskega društva Primoža Trubarja Geza Farkaš. Počepnila sta slikarja Pavle Sedej in Milan Razboršek.

Še zadnji stisk roke in objem: umetniški vodja kolonije Miki Beer in akademski slikar profesor Tomaž Kržišnik, za njima pa akademski slikar Jože Denko. Tako je bil končan prvi del 12. slikarske kolonije Primoža Trubarja v Moravskih Toplicah, jutri bo drugi del – otvoritev razstave umetniških del z nje v soboški galeriji PAC. In na svidenje na 13.

Lucijan Bratož in Nataša Juhnov Irma Benko

Bograč v naravi in nekaj »prostovoljnih prispevkov« za poplakniti pikantno jed so pripomogli k dobremu razpoloženju na pikniku pri lovskem domu v Lukačevcih. Lovski poklon pa ni bil samo bograč, ampak tudi nekaj zanimive literature o tukajšnji zeleni bratovščini.

Hollywood doživlja kalifornijsko jesen kot začetek delovne sezone: začnejo se diplomatski sprejemi, najpogostejše obarvani nacionalno – vsakič najprej odigrajo ameriški himno, nato himno dežele, ki je pripravila razkošno srečanje. Tako sem bil s soprogo, hrvaško konzulko za kulturo, na južnokorejskem sprejemu. Na ugledni zgodovinski ulici Wilshire so namreč odprli svoj kulturni center. Prišel je tudi župan Los Angelesa, delovni, simpatični Antonio Villaraigosa. Usedel se je v prvo vrsto na dvorišču postavljenih sedežev, tik pred naju. V gumbnici je imel zataknjen majhen šopek vijoličastih rožic. Kar naprej se mu je odpenjal, dokler ga ni snel, se obrnil k Branki in ji ga podaril s prijetnim, šarmantnim nasmehom.

Iskanje – belina praznika

To ni bilo naše prvo srečanje: nekako zapomnil si naju je, mogoče celo s kom zamenjal. To se mi je v zadnjem času začelo stalno dogajati. Južnokorejska dekleta s prepoznavnimi azijskimi očmi so pripravila značilne kulinarčne specialitete. Ko sem se prerinil do bogato obloženih stojnic, kjer je bilo največ trdo kuhanih jajc, je Branko ogovoril ameriški novinar in jo vprašal, kdo sem. Odgovorila mu je, da sem njen soprog. Novinar je hotel vedeti moje ime. Ko mu ga je povedala, si je oddahnil. Mislil je, celo prepričan je bil, da sem znani ameriški arhitekt. Ko sem se vračal s krožnikom, naloženim z drobnim pecivom, me je ogovoril azijski novinar: How are you, Richi? Radovedno sem ga pogledal. Oprostite, mar niste Richard Meier? Odkimal sem. Razočarani novinar se je zgubil v množici azijsko-ameriških gostov. Z Branko sva se prirnila do okrogle točilne mize, kjer je bilo še nekaj prostora, da sem lahko odložil krožnik in skočil po kozarec vina. Pri naju je stal direktor muzeja Paula Gettyja in se nama nasmihal. Videl je, kako me je ogovoril novinar. Tudi sam sem prvi trenutek pomislil, da je tukaj moj arhitekt. Vendar on bi se mi oglašil, če bi prišel v mesto, pokimal in naju povabil na obisk v moderni muzej vrh bližnjega hriba. Spomnil sem se. Pred leti, na nekem od obiskov v Los Angelesu – na oskarje sem prihajal kar sedemnajstkrat zapovrstjo – sem videl arhitektovo fotografijo. In res sva si bila podobna, čeprav je bil Richard Meier dve leti starejši znani ameriški arhitekt, ki je drzno zasnoval Gettyjev muzej moderne umetnosti, bil je tudi avtor modernega muzeja v Barceloni, Mestnega stolpa ELM v Pragi, Centralne knjižnice v Haagu, graditelj Stadthausa v Ulmu in številnih drugih javnih zgradb po Ameriki in svetu. Res, pravi svetovljan.

Čez nekaj dni sem bil na promociji ameriškega filmskega festivala, ki bo decembra v Palm Springsu. Prireditelji so najeli nekdanjo vilo Charlesa Chaplina na Beverly Hill-su. Bilo je sijajno. Pred hišo so stala livrirana dekleta in odvažala avtomobile gostov v garažo. Na majhnem dvorišču z obveznim hollywoodskim bazenom in z ogromnim z drobnimi električnimi žarnicami okrašenim starim drevesom, pod katerim je nekoč posedal najbolj znani ameriški komik, so se gnetli gostje, med njimi so hodile hostese, ponujale najrazličnejše kuhinjske dobrote, dve improvizirani točilni mizi sta bili obloženi z alkoholnimi in drugimi osvežilnimi pijačami ter ledom v kockah, vrstili so se govori, dokler me nista

ogovorila dva filmska entuziasta. Eden je trdil, da sem ameriški arhitekt, drugi je bil prepričan, kako sem zagotovo brat ameriškega režiserja Sydneya Pollacka. Prvemu sem bil res podoben. Zaradi podolgovatega obraza – kot spuščena roleta na nekdanji soboški judovski trgovini v soboto popoldne. Kdo ve, mogoče sem od daleč res bil podoben tudi režiserju filma Konje ubijajo, mar ne?! Na teh filmskih in diplomatskih srečanjih sem bil pač tujec in ljudje so me hoteli umestiti v neke kalupe, med svoje znance. Doma sem vključil računalnik in brskal po Googlu za podatki o svojem dvojniku. Ko sem ga našel, bil je petek, trinajstega septembra, sem ugotovil, da je bil Richard Meier rojen na ta dan, da je bil star dva-insedemdeset let. Leta 1984 je dobil eminentno Pritzkerjevo nagrado za arhitekturo. V zahvalnem govoru je omenil pogovor s svojima otrokoma, Josephom in Ano. Vprašanje je bilo, kakšna je tvoja najljubša barva. Takrat petletni Joseph je odgovoril, da je to zelena barva, kajti takšna je barva trave, dreves, zeleno je vse okrog nas, to je barva pomladi in dolarskih bankovcev. Triletna Ana je rekla, da je glavna barva modra: modro je nebo, bazeni, ribniki, jezera. Vprašala je očeta: »In kakšna je tvoja najljubša barva?« Arhitekt je odgovoril, da bela. »Toda, očka,« je rekel sin, »bela barva ni barva, moral bi izbrati kakšno barvo iz mavrice.« Arhitekt pa je odgovoril: »Zame je belina naravna svetloba, to je barva popolnosti, čistoče in nedolžnosti.« Celo Goethe je rekel, da je barva – bolečina svetlobe.

V Los Angelesu bi bilo drzno reči, da je bela barva simbol jeseni. Pri nas jo predstavlja krizantema, cankarjanska, slovenska, v Prekmurju je to svešviščnica, svetlo belo kot sveča. Vemo: niti bela niti črna nista barvi, to je prečustveno razpoloženje, politična opredelitev, moralna vrednota. Pravimo: črni grob, bela smrt. In nosimo na dan mrtvih duš, na vsesvete, na grobove

belo cvetje, razcvetele krizanteme, podobne praznim belim krožnikom, prepričani, kako so duše mrtvih lačne našega spominjanja, kako bi bile rade očiščene tuzemskih vsakdanjosti in kako se mi z nevidnimi krizantemami v gumbnici predstavljamo kot nosilci sentimentalnega praznoverja, verujoč v večno belino smrti. Toda zakaj so potem po cerkvah in sodiščih tlaki sestavljeni iz črno-belih kvadratov: je to šahovnica dobrega in zla, leve ali desne usmeritve, ženski ali moški princip, resnica in laž, nebo in pekel?

Ameriški arhitekt Richard Meier, moj dvojnik, verjame v belino in njegove zgradbe se v svoji belini vzpenjajo v nebo, se ga dotikajo kot dolgi prsti v molitev sklenjenih rok. In tudi krizanteme se vzpenjajo kvišku, širijo svoje tanke lističe in iščejo dlan, da se rokujemo, kot bi se prvega novembra radi rokovali mrtvi z živimi ter jim prenesli svoje izkušnje, spoznanja, vse tisto, kar nam, živim, manjka. Zato je Cankar nosil krizantemo v gumbnici, ker je bil to njegov simbol nepotešenega, iskrenega ISKANJA.

Branko Šomen

Richard Meier

RAZMIŠLJANJE

Jožef Rituper

Nič ni narobe. Večina kandidatov bi se dušo zapisala vragu, če bi to kaj pomagalo. Zato so tudi še tako nemogoče obljube in načrti v predvolilnem boju v demokratični družbi nekaj normalnega. Neka ideja, ki se je v morju predvolilnih ponudb morda znašla po naključju in z volitvami sploh ni povezana, pa mi je vseeno dala misliti, mi je porajala vprašanje in na koncu celo ponudila odgovor. Projekt Fazanerija v Murski Soboti – hotel, pokrito drsališče, termalno kopališče, bazeni, stadion ... Poglejmo!

Letos smo v Moravskih Toplicah odprli prenovljen hotelsko-kopališko-zdraviliško-rekreacijski sistem Vivat. In to na obeh Term 3000, ki so nedavno ob dveh kakovostnih hotelih odprle hotel s petimi zvezdicami. Ob termalnih kopališčih v Radencih, Lendavi, Banovcih, Moravcih v SI.

Od volilnih obljub v realnost in nazaj v fantastiko

goricah se nam tako ponuja še eno. Večje, modernejše, s širšo in imenitnejšo ponudbo. Je to smiselno, je normalno, se človek sprašuje. Je možno, da bodo turisti lahko zapolnili tako velike kapacitete, zgoščene na geografsko na tako majhnem prostoru? In to v osnovi z bolj ali manj enako ponudbo? Bodo gostinsko-turistični delavci preživeli ali pa bo vse skupaj živetarilo v čakanju na čudež in neke boljše čase, morda pa se bo celo, bogne daj, vse skupaj sesulo?!

Prava ugotovitev je lahko samo ena: stanje je idealno! Z njim se da zaslužiti. Zaslužili bodo lastniki, pokrajini se bo poznalo in celo prebivalci bomo čutili pozitivne učinke. Ampak!

Naša turistična prihodnost ne more temeljiti na, recimo, avtobusu upokojevcev z Gradiščanskega, čeprav so tudi ti zelo dragoceni in dobrodošli. S ponudbo moramo stopiti naprej, na svetovni trg – in ne posamično. Vsa zdravilišča skupaj v stilu: Pomurje, raj za kopalce, Pomurje na tisoč in en termalni način, Pomurje – pobeg od stresa v naravo, zdravje in zabavo ali kaj podobnega in izvirnejšega bi si morala izmisliti kakšna dobra marketinška agencija.

Marc Girardelli pred leti in nedavno Janica Kostelić sta lastovki, ki sicer nista naredili pomladi, sta jo pa nakazali. Naše turistične zmogljivosti morajo koristiti znana imena iz svetovnega jet seta. Sem mora priti na primer monaški princ Albert z družino, če ne moremo dobiti Madonne, lahko pridejo ostarele dame, kot so Brigitte Bardot, Lady Camilla, Sofija Loren ali kakšen Peter Kraus, da ne bom naprej našteval. Tukaj se mora zgoditi najmanj pripravljajni sestanek za srečanje ministrov pakta Nato. Tu morajo žrebat pare za svetovno nogometno prvenstvo. Tukaj morajo predstaviti svoje dosežke kardiologi z vsega sveta. Tu mora peti znana sopranistka, igrati na violino Stevan Milenković ali podpisovati knjige Günter Grass. Tu se morajo srečevati producenti, bankirji in tisti, ki te potrebujejo.

Ampak! Potem morajo imeti v Radencih ustrezno kongresno dvorano. Ta, ki jo imajo danes, je bila nekoč ustrezna. Avtocesta nam bo letališče v Mariboru sicer približala, toda asfaltna pista v Muzgah pri Rakičanu z vsem potrebnim za pristajanje petičnežev, ki sami vozijo svoja letala in prijatelje, bi že morala biti narejena. Banovci z usmeritvijo v naturizem so na dobri poti, Moravci tudi, Terme v Petišovcih si morajo še nekaj izmisliti. Okrog Bodenskega jezera imajo svojo stezo kolesarji in svojo pohodniki, pa še z vlakom se lahko pelješ z enega konca jezera na drugega. Kje in kam se lahko v Pomurju peljemo s kolesom, ne da bi se bali za življenje?

Skratka, ne preživetje, mondena turistična regija naj bo cilj!

MADE IN USA

Branko Šomen

Vlado Kreslin je napisal *Vence – Povest o Beltinški bandi, o fantih, s katerimi je štirinajst let preigral prekmurske žalostinke in veselinke pa tudi Stonese in Dylana. Njihovo glasbo so zaznamovale solze in smeh, veselje in žalost, z njo so odprli Prekmurje Sloveniji in svetu, iz nje veje neuničljiv duh panonske duše. Venci so najdragocenejši spomenik, ki ga prijateljem lahko skleše samo prijatelj.*

Bili so dečki

Kaj je tisto, kar te je pritegnilo, da si spisal Povest o Beltinški bandi?

»V življenju doživiš izgube prijateljev, umrejo in jih ni več. Ostaneta boleč spomin in spoznanje, da bo tudi ta postajal vedno bolj zamegljen. Napisal sem, da ne bi pozabili ... To so bili dečki, starejši, muzikantje, ki so živeli polno življenje. Preživeli so milijone zgodb, teh spominov je toliko, da nisem vedel, kam bi jih dal. Mor-da na kamion, dolg od Hodoša do Sobote. Nastali pa so samo Venci. Ko so odhajali drug za drugim, je ostajala praznina, toliko je bilo še nepovedanega.

To me je pretreslo. Sem si očital, da nisem bolj silil vanje, da mi razkrijejo še več izkušenj, življenjskih vrednot in radosti. Vendar nisem mogel in tudi hotel. Ko kdo umre, nam je vedno žal, zakaj se nismo z njim več družili.

Spominjam se gospe Ostrčke (tako smo jo klicali) iz Beltincev, legendarne učiteljice slovenščine, h kateri sem nameraval stopiti, da mi pove, kakši dičak, človek sem bil. Z njo je odšel tudi njen spomin na mene majhnega.

Takrat sem dojel, koliko zgodb in življenjskih resnic odide s smrtjo. To bi morali malo bolj spoštovati in beležiti.

Nekatere nacije to cenijo bolj, na primer Srbi, ki za deset kolen nazaj poznajo svoj izvor. Kako naj bomo narod, če ne damo na sebe.

Knjiga se imenuje Venci, zakaj?

»Vsi poznamo Vence, pesem, to poje vsa Slovenija. Hotel sem povedati, ohraniti zgodbo zanamcem. Nič si nisem izmislil. Venci gredo od tod ...

Iz knjige veje veliko spoštovanje, ki si ga čutil do dečkov, pa tudi tvoj rešpekt pred njimi.

»Ja. Zelo sem jih spoštoval, kot tipe. Kljub njihovi častitljivi starosti sem se z njimi pogovarjal zelo normalno. Nič nisem olepševal pa tudi po rokah jih nisem nosil preveč. Imel sem jih enakovredne sebi, ne pa kot starčke. Torej kot sebi enake in oni so to cenili. Zelo. Vsa leta.«

Najprej so igrali za sebe, šele nato za druge, tudi po vsakem špilu so djali še eno za svojo dušo.

»To so mi pokazali, sicer pa sem sam enak. Tudi jaz ne morem končati, razumeš. Je pa tega vedno manj, saj vedno manj ljudi pozna tisto muziko, ki jo igram zase. Torej, ko sem jih videl, začutil, sem spoznal, da so enaki kot jaz. To je bilo tisto, kar nas je združilo. Ni nas zanimal oder, zanimala nas je muzika.«

Koliko let je od takrat, ko ste začeli, kako se je pravzaprav zgodilo?

»Prvič, tako na odru, sem jih srečal sredi sedemdesetih na koncertu, ki ga je organizirala Glasbena mladina. Z njimi je spejvala Žaligova. Stal sem in jih poslušal, tekle so mi solze. Tam smo si rekli, da moramo čim preje skupaj zaigrati. Vendar vemo, kako je, rečemo, da se slišimo, pa nikoli ni pravega časa. Prej pa sem sem bil mlad, v formi za rock'n'roll, za upor proti ustaljenim formam mirnega in konformnega življenja. V glasbi in pozi Beatlov in Stonesov sem prepoznal klic podobnih duš. Kako naj bi takrat razložil očetu, kaj vse nam pomeni pesem Satisfaction? In da roman Goli in mrtvi ni pornografija. Zato mi je domači kraj postal pretesen. V tistih časih enostavno nisem mogel napisati besedila, ki bi bilo samo »lepo«, ki ne bi poskušalo spremeniti, izboljšati sveta. To so bili časi, ko je tudi akord na kitari še lahko pomenil angažiran klic temu svetu, naj še kaj da na svoje vrednote, kot je o tistih časih zapisal Luka Novak.

Ko si starejši, ugotoviš, da je dobro, da si probal svet spremeniti, in obenem spoznaš, da ga ne moreš spremeniti. Ostaja pa dober občutek, da nisi neki »drekec pekec« in da si vseeno nekaj poskusil.

Potem pa je imela Smejeva Nejca birmo. Vsi smo bili tam in tako se je dejansko začelo. Njen oče, Smejov Pištek, mi je zagrozil, da me vrže v Muro, če ne zaigramo skupaj. In smo zaigrali, najprej za sebe, nato »zelene«, za demokracijo ... Živo se spominjam enega prvih koncertov v ljubljanskih Križankah. Samo Miška, Jožek, Janči pa jaz. Od nekod se je vzel Andrej Šifrer in komentiral, češ kdo tu koga zajebava – vi publiko ali ona vas. Takrat so nas imeli za norčke, vendar tisti, ki so nam znali prisluhniti, niso bili tega mnenja. Vendar že čez pol leta smo nastopili v Cankarju. Tako.«

Kako pa so te gledali dečki kot šefa, tako mladega in drugačnega od njih?

»Prej je bil vodja Miška Baranja. Kakšen mesec me je gledal kot konkurenta, češ kaj je zdaj to. V nasprotju s Kocipri, ki so bili ljudski godci, je bil Miška prefrigani kavarniški maček, ki se je tudi rad pohvalil, da note odlično bere. Kako je samo prišel do not za pesem Lili Marlen! Ne boste verjeli, vendar je res – dobil jih je od nemškega ujetnika v mariborskem zaporu, za katerega je izposloval podaljšan pripor, da jih je lahko prepisal.

Torej, najprej me je gledal kot konkurenta, nato pa se je sprijaznil z besedami: 'Samo ka boš znal, jes san nej vsen isto plačeval. Primaš more dobiti več.'

Imeli so me neverjetno radi, to je bila ena sama vdanost. Ne vem, ali mi je bil v življenju kdo tako vdan kot oni. Če bi jih poslal v ogenj, bi šli ... Noro. Med drugim je Jožek na nastopih nosil takšen velik, železni, rokerski prstan z mrtvaško glavo. Miška je to komentiral tako: 'Prstan je premalo, mislim, da bi vsi morali nositi oringline. In če bo Vlado pravo, naj jih nosimo, jih bomo nosili.'

Več kot desetletje so hodili s tabo, povsod. Verjetno tudi prvič tako daleč od doma.

»Z mano so šli vsepovsod prvič. Na ladjo, na primer, ko so me vprašali, kam naj gredo lulat. 'Tu spodaj je stranišče,' sem jim rekel. 'Ka je nej voda?' so odgovarjali. To me je fasciniralo. Pri osemdesetih prvič na ladji ali letalu, ki ga današnja mladina poskusi pri osemnajstih, na maturantskem, če ne prej.

In ta njihova otroškost ... In skromnost in modrost. Nikoli se niso hvalili, kje so igrali. Ko smo se vračali iz Francije, so Kocipri rekli, da ne bomo govorili, da smo tam igrali. Povedali bomo, da smo imeli spil v Domžalah.«

Povest o Beltinški bandi je najveličastnejši spomenik, ki si jim ga lahko postavil. Kaj bi rekli, če bi Vence prebrali?

»Janči bi rekel: 'Jezus, jezuš uvaj, uvaj. Pa je tou bilou rejsan v Pleterji? Ja, ja, bilou bilou.'

Jožek bi vzkliknil dol iz nebes: 'Rejsan je, san prevero! Posluh pa dūjša je edno pa isto!'

Miška bi rekel: 'Uaj, znaš kakša čast je to za Prekmurje!'

Tonek, on je bil vedno v opoziciji: 'Ja, not pa ni poznal samo Miška, tudi jes sen jih. Pa tou dobro.'«

Vse si pokopal, odšli so drug za drugim.

»Ja. Spominjam se prihodov domov s koncertov in vedno znova in znova stavek mojega očeta: 'Boš videl, da bo Jožek vse preživel.' Jezil sem se, da naj s tem ne začnjenja spet, vendar je imel prav. Tako se je zgodilo. Igrali so skoraj do konca. Miška je umrl v ponedeljek, po sobotnem nastopu na Dunaju. Spominjam se sprejema na koncertu, ko se je vneto, v »jeziku glasbe«, pogovarjal z mlado lepoticco. Dejal mi je, da če bi bil na mojem mestu, lepoticca sama ne bi šla domov. Bil je tako poln življenja, norčij in veselja, vendar čez dva dni ga ni bilo več. Janči je umiral deset dni. Večkrat sem ga obiskal, na zadnjem obisku sem ga držal za roko in mu govoril, da ga čakamo, naj si samo opomore! Zdelo se mi je, da me razume. Toda samo do Lipovec sem prišel, ko so mi sporočili, da ga ni več.«

Kje so jemali to energijo?

»Ja, to je Kociprova fajta. Niso imeli negativne energije, nikoli niso nikogar šimfali, s tem se niso obremenjevali.«

Kako so polnili tebe?

»So me, saj so vsakogar, ki jih je videl in poslušal. Predvsem z milino. Napolnili so me z mehkobo.«

R. Ficko Natalija Juhnov

En brat in
pet sester

Nerazdružljive družinske vezi

Najprej je bila ljubezen, potem ljubezen med otroki, ki se imajo radi

Po materi družina izvira iz bratonske znane družine Kuharjevih in še danes pravijo, da je dvorišče Kuharjevo. Danes se tam piše zgodba o petih sestrah in njihovem bratu, katerih medsebojna povezanost je nekaj posebnega. So zgled družinske ljubezni, ki živi še potem, ko otroci zapustijo mamino ognjišče. Že zdavnaj so se vsi poročili, a se vsi radi vračajo domov, sedaj nekateri že kot dedki in stare mame.

Rojstvo

Vse skupaj se je začelo s Kuharjevo Veroniko, nečakinjo bratonskega narodnega pisca Štefana Kuharja, ki so jo starši pustili pri babici, sami pa so se podali v Ameriko. Staršev nikoli ni videla. Veronika je rasla in se zaljubila v Tjaška iz sosednje vasi. Nekoč se seveda niso poročali tako kot danes, gledalo se je na zemljo in »erbijo«, ljubezen je prišla potem sama od sebe, če je prišla. Kuharjevi takrat niso imeli bogve kaj bogastva, saj so imele vse generacije dosti otrok in krpe zemlje so se razparcelirale. Neformalne zapovedi takratnega časa Tjaška in Veronike niso pustile, da bi se vzela, čeprav sta se rada videla. Tako se je Tjašek poročil s staro deklo, vendar pri maši se je njegov pogled vedno nemilo ustavil na njegovi dragi Veroniki, ki se je mrzlega

Bilo je na sveti večer 1941, ko je Mici Jezusek prinesel sestrico Verico, ki med sestrami in bratom izstopa po življenjskih izkušnjah in modrosti. Zaposlena je bila v tovarni Mura, ker pa se je poročila v Lipovce na kmetijo, je kot »dvoživka« delala tako v službi kakor na zemlji in skrbela za družino. Delo krepí človeka – to za njo lahko zapišem.

Žalost je kipela v hiši, ko je smrt pokosila tri naslednje otroke, ki so si sledili po rojstvu, Jožeka, Franceka in Katico, ki je živel le eno uro. Starka v belem je pustila živeti Števeka, ki si je v otroštvu zadal, da bo šel za duhovnika in služil Najvišjemu. Da je odločitev odklonil, so bila kriva dekleta, ampak ne Alenka, Litijčanka, ki je sedaj njegova žena in jo je spoznal na delu v Nemčiji. Še prej so ga poslali v Ljubljano, kjer se je izučil za gostinca. Pozneje si je zgradil hišo na mestu, kjer je nekoč stala njihova domačija. Števek, danes odličen kuhar, je edini fant pri Jerebičevih, ki je ostal pri življenju, in edini, ki nosi priimek Jerebic. A zanje je pomembnejše, da se zavedajo Kuhar-Jerebičevega porekla. Pošalijo se, da ta rod nekaj pomeni in je imel že v preteklosti veljavo.

Zadnja doma v hiši se je rodila Liza, in kot je dejala Mica, je spet morala kuriti v

V prvi vrsti od leve proti desni: Verica in Mica, v drugi vrsti od leve proti desni: Števek, Liza, Milenka in Cila. Foto: B. Z.

Zgodilo se je, kar se je, da sta Ferenc in Veronika leta 1954 pričakovala rojstvo otroka, takrat je najstarejša že štela 18 let. Veronika se je tokrat na porod prvič pripravljala v porodnišnici. Ko je drugič zajokalo, ni mogla verjeti, da je porodila dvojčici. Pravijo, da je molila za njuno smrt, ker sta bili drobna dojenčka, pri hiši pa so imeli samo dve plenici. V porodnišnici so jo tolažili: »Ve pa se ne sekejrajte, gospa, gledajte, kak sta slabivi, tak nikaj nede z njivi...« Mama je s prošnjami za smrt nehala, ko so opazili, da se, prva imenovana Cilka in druga Milenka, normalno razvijata. Omenili so mi, da sta bili vedno najživahnejši, vsi pa so ju imeli radi. Milenka je poleg svoje najstarejše sestre najbolj zgovorna, čeprav so taki vsi, podedovala je del domačega dvorišča, kjer sta si z možem, muzikantom Forjanovim Tjašekom, ustvarila družino in zgradila dom. Z darom govora ni zgrešila trgovskega poklica, zaposlena pa je v beltinski blagovnici. Cilka je delavka v tovarni Mura in srečno poročena v Bakovce. Dekleti sta bili v mladosti športnici, Milenka pa se še vedno izkaže kot odlična rokometašica.

Ni bilo vedno lepo

Pri Jerebičevih je bila dovolj močna družinska vzgoja, da je mlade pripravila na življenje. Vsako jutro vse do poroke so po zapovedi vstali ob pol petih zjutraj, se usedli na posteljo (ležati niso smeli) in molili, večkrat ob petih zjutraj so bili že na polju, potem so šli v šolo. »Naša mati so bili kapetan, oča se je ravnal po njenih ukazih!« so pripomnili otroci. Ko je Števek odšel v Ljubljano v šolo, je imel oblečene dolge hlače, ki so segale le malo pod kolena. Cvetka in Milenka sta si kupili novi plašč

še, ko sta sami služili. Kot otroci nikoli niso živeli v obilju. Veliko zaslug imata najstarejši živeči sestra, ki sta finančno pomagali mlajšim in tudi staršem. Po rojstvu Cilke in Milenke je Mica delala še pri zidarjih in družina je bila v revščini, zato je mojstra šla prosit za denar, ki ji ga je odštel pri naslednji plači. Tako pri hiši nista bili samo dve plenici.

Števek prvič v roki drži telefon. Fotografija je nastala leta 1964, ko se je v Ljubljani učil za gostinca.

Danes so vsi srečni, zadovoljni in imajo vsega zadosti.

»Ajtek in mama sta nas združila«

Otroci so odhajali od doma v službe, zdomstvo, poročali so se, ampak vsi so se vrnili nazaj v Prekmurje in ostali nerazdružljivi. Ob mojem obisku pri Milenki se je zbralo vseh šest otrok s partnerji in na mizo so prihajale dobrote. Povedali so mi, da je to nedeljska naloga vseh, da se zberejo skupaj in se resnično povesejo ter brez dlake na jeziku izpovejo vse, kar jih teži. Njihovi življenjski sopotniki so takrat v zaledju, samo poslušajo in se nasmejijo nenavadni skupnosti. Redno skupaj praznujejo rojstne dneve in godove, skratka skupaj veseljačijo. Tudi pri delu so vsi zbrani, tako jih lahko v teh dneh srečamo na njivah, kjer pobirajo repo.

Brez Brezja ne mine leto

Vsako leto so se skupaj s starši odpravili na romanje na Brezje, kajti mami Veroniki je ta kraj vedno pomenil center milosti in tudi otroci še danes častijo Mater Brezjansko. Nazadnje so se skupaj odpravili na Brezje slabo leto pred mamino smrtjo. Nazaj grede so se ustavili na kosilu v Trojanah, saj so Kuharovo mamco, kot so rekli njihovi mami, tam dobro poznali, ker so se tam ustavljali leto za leto.

Bojan Zadravec

Z botrino. V zadnji vrsti prva z desne je Mica, tretja z desne je Verica. V prvi vrsti z desne ob redovnici je Milenka, levo ob redovnici je Cila. V drugi vrsti drugi stoji oče Ferenc, za njim na desni strani pa mama Veronika.

januarja daljnega leta 1937 poročila s Ferencem iz Gomilice. Na srečo je med njima vzknila čutna ljubezen in plod le-te je bilo deset rojenih otrok, vendar štiri od teh je Bog že v otroštvu poklical k sebi. Preostalih šest danes sestavlja najboljši tim, skupaj so enkratni, posrečeni, zgovorni, skratka to je pripoved o dobrih ljudeh.

Jerebičeva starša ne živita več, oče Ferenc je umrl leta 1990, mama pa leta 2002, takrat so mislili, da se bodo odnosi skrhali, vendar je ostalo enako kot prej, ker se niso imeli za kaj spreti. Zapuščinske razprave po smrti, kar zna bit pereč problem v številnih družinah, ni bilo, saj sta starša že prej razdelila zemljo in vse, kar sta imela.

Če začnemo s hčerko Mico, rojeno istega leta, kot sta se poročila njena starša, je to izjemno duhovita ženska, ki je že na paši pisala fantom pesmi in pisma z bogato vsebino. Po osemletki, ki jo je obiskovala v Beltincih, je odšla na delo k zidarjem, nato pa za trideset let v Pomurko. Še danes se ji po njenih čvrstih licih opazi, da je delala s klobasami, ki jih je tu in tam skrivoma dala v usta, vsaj tako nam je zaupala. Kot dekle je imela dosti fantov, vse do Bogojine, vendar, kot je šaljivo dejala, si je vzela Bratončana, ker je fantu gledala v srebrne zobe. Mica je pri Jerebičevi mizi komičarka, ki ji ni para daleč naokoli.

Potem se je rodila Anika, ki je umrla v otroštvu.

sobi, poslušati krike trpljenja lastne matere ob rojevanju in čakati, kaj bo rojeno, dečko ali deklica. Bila je srečna, ko so se rodili, a manj, ko je kot najstarejša morala paziti na mlajše. Lizi ni bila dolgo varuška, saj jo je k sebi vzela sestra Verica, ko je odšla na novi dom. Torej Lizino otroštvo je bolj minevalo v Lipovcih in tam si je tudi našla svojega življenjskega sopotnika, ki ga nikoli ne bi zamenjala.

Oče in mama (sedita) na dan zlate poroke leta 1987. Zada z leve proti desni stojijo: Milenka, Verica, Mica, Števek, Liza, Cila.

LEGENDE

Lojze Kozar st.
(1910–1999)

Ostali bodo naš

Ena od izjav o Lojzetu Kozarju st., ko je še živel, je bila: »Či bi nam naš gospod pravili, ka naj idemo v Múro, bi mij vsi Odrančarje šli!« Kdo je bil Lojze Kozar, da je bil ne samo med svojimi verniki v Odrancih, ampak tudi med drugimi tako spoštovan, plemenit in vpliven?

Bojan
Zadravec

Ko govorimo o Lojzetu Kozarju st., ga omenjamo kot duhovnika, pisatelja, pesnika, zborovodjo, organista, prevajalca, slikarja, amaterskega urarja, fotografa, inštruktorja učencem in dijakom, režiserja v dramskih skupinah, zeliščarja, čebelarja, osebnega svetovalca, planinca, popotnika, in še kaj bi lahko dodali tisti, ki so ga poznali. Imeli so ga radi, bil je cenjen, a vendar je bil v skoraj svojih devetdesetih letih tudi preganjan.

Svojo življenjsko pot je začel Lojze Kozar st. (starejši zato, ker je tudi njegov nečak z istim imenom in priimkom, ki je duhovnik na stričevi župniji) 11. novembra 1910 zjutraj ob petih v Martinju 28. Starša sta bila Jurij Kozar in Marija, rojena Črpnjak, ki je umrla, ko je bil Lojzek star tri leta in štiri mesece. Imel je dva brata, Jožefa, ki je umrl kmalu po rojstvu, in Vendla. Lojzeta je vzgajala babica po očetu. Po osnovni šoli se je odpravil v Mursko Soboto, kjer je končal šest razredov gimnazije. Potem je srednješolsko učenje nadaljeval na Ptuju.

Po mašniškem posvečenju v Mariboru 5. julija 1936 je v nedeljo, 26. julija, pel novo mašo v cerkvi sv. Ane v Boreči. Kot semeniški duhovnik je eno leto opravljal službo prefekta v dijaškem semenišču v Mariboru. Sledila so kaplanska mesta v Trbovljah, Hrastniku, Brežicah in Turnišču. Med vojno je bil premeščen na Madžarsko v Hosszuperesztég ter Körmend, kjer so se ga verniki vedno radi spominjali. Tam so dali prevesti v madžarsščino in založili izid zadnjega poglavja njegovega romana Premakljivi svečnik.

Po vojni, sredi maja 1945, je Kozar prišel v rodno pokrajino in bil imenovan za zapisničarja duhovniških konferenc. Ivan Jerič je istega leta Kozarja imenoval za župniškega upravitelja v Veliki Polani, kar pa je bil le pet mesecev. S praznikom vseh svetih je bil leta 1945 določen za ekspozita v Odrancih, potem je tam postal župnijski upravitelj in župnik in v tem kraju je z Odrančani ostal do svoje smrti. Dal je zgraditi župnišče in pripravil material za zidanje prve odranske cerkve. Politična oblast je na vse načina nasprotovala gradnji in je material zasegla ter z njim sezidala zadružni dom. Kozar je moral v trimesečni zapor v Lendavo, po izpustitvi mu je bilo prepovedano izvrševanje duhovniške službe, kakor je ukazala politična oblast. Odvzeli so mu vse osebne dokumente, tudi potni list. Dobro znani, pogumen in pravičen beltinski župnik Škraban se ni oziral na to prepoved in je Kozarju omogočil kaplanovanje v Beltincih za dobra dva meseca, dokler se ni vrnil v Odrance.

Ker cerkvenega materiala za gradnjo ni bilo več, je Lojze leta 1951 organiziral gradnjo lesene cerkve. Dan pred blagoslovitvijo sta prišla dva človeka iz notranje uprave in skušala prepričati slovesnost, vendar jima kljub dolgim pogovorom s Kozarjem to ni uspelo.

»Neuničljivo upanje«

Odrančani so si na vsak način prizadevali imeti zidano cerkev, in to so s pomočjo župnika tudi dosegli, tako da je že leta 1966 potekala gradnja nove cerkve po načrtih prof. arh. Valentinčiča.

Hladnega 14. marca 1966 so marljivi domačini opravljali fizična dela za novi hram, tudi župnik je delal, vendar ga je zmotila petnajstletna Smilja, ki jo je Lojze Kozar pripravljaj na prejem zakramentov. In to je tisti neizbežen ponedeljek rešilo Lojzetu življenje, sicer bi pod ruševinami umrl tudi on. Vzrok nesreče ni bil, ker so zidali brez opaža, ampak mraz in slabo vreme. Tragiko za nesrečo, za žrtve, je vzel Kozar nase. Kaznovan je bil na zaporno kazen, vendar so mu jo spremenili v pogojno. Čez tri leta so mu ponudili službo stolnega kanonika v Mariboru, ampak je ni prevzel. Pri tem se je skliceval na svojo starost, imel jih je 59 let, in raje je ostal na vasi med njemu dobrodejnimi Odrančani.

V sredo, 28. aprila 1999, je bil predviden obisk v Ljubljani pri dr. Vilku Novaku, da bi mu čestitali za 90. rojstni dan. Lojze Kozar ml. je v prestolnico peljal strica Lojzeta, Ivana Camplina, v Mariboru so pobrali še dr. Jožefa Smeja. Tisti dan se je Lojze dobro počutil in si zadajal svoje cilje pri prevodih pesmi Avgusta Pavla.

Naslednji dan, v četrtek, 29. aprila, ob pol dveh zjutraj je Lojze Kozar st. v odranskem župnišču umrl zaradi srčne kapi in odšel k večnemu počitku. Pokopan je na pokopališču, zraven cerkve in župnišča, ki sta sad njegovega vodenja.

Iz Kozarjeve knjižne zapuščine

Je avtor samostojnih publikacij, pisal je poezijo in prevedel številne pesmi Avgusta Pavla, napisal kup proznih del, člankov in razprav. Ustvarjal in izdal je versko razmišljanje ter pisal nekrologe in spomine. Za številna izdana gradiva drugih pisateljev je pisal poročila in ocene knjig.

Bilo je potrebno kolo

V času, ko še ni imel avtomobila, in vozni redi vlakov tudi še niso bili najbolje organizirani, se je Lojze najraje usedel na kolo, s katerim je kolesaril do Budimpešte in nazaj, vozil se je po Jugoslaviji, a vse poti so ga vodile v Odrance. S tem je privarčeval tudi denar. Z nakupom avta je vozil po širši Evropi: Francija, Belgija, Italija, Madžarska, Avstrija ...

Občudovalec narave

Poleg poklica, pisateljevanja in vsega, kar je delal ljubiteljsko, si je našel vedno dovolj časa za oddih v naravnem okolju, pri nabiranju zdravilnih rastlin in pripravi le-teh za čaje. Nemalokrat je mater naravo upodobil na papir ali platno. Z Vilkom Novakom sta se vsako leto

podala v Pleterje na dopust, kjer sta razpravljala v družbi patra Pavla Berdena in duhovnika Ivana Pucka. Kozar je tam izvedel marsikaj koristnega o naravnem zdravljenju in gojenju rastlin. Poskušal se je v planinstvu, sprva je do vznožja kolesaril, predvsem do Vršiča, kasneje z avtom, in od tam naprej premagoval gore.

novih. V knjigi spoznamo korenine pisateljevega otroštva – o sebi namreč pravi: zdi se mi, da sem vse, kar sem globokega doživel, doživel že v svojih otroških letih.

Spomin na dobro babico, ki je skrbela zanj namesto zgodaj umrle matere, je ovekovečil v povesti Topla babičina dlan (1986) in predstavlja

Na tej fotografiji so Lojzeta Kozarja fotografirali zadnjikrat. Ni si mislil, da bo ta poza poslednja. Od leve proti desni: Lojze Kozar st., dr. Štefan Smej, dr. Vilko Novak, sestra Marta Zadravec, Ivan Camplin, Jožef Fričar, Lojze Kozar ml.

Za časa svojega življenja je dr. Vilko Novak o pomenu Kozarja za slovensko slovstvo zapisal:

Lojze Kozar se je s svojo prvo knjigo pojavil pozno v svojem dvainpetdesetem letu, čeprav je do takrat objavil že vrsto pesmi in črtic. Njegova prva povest Takšen prag (Mohorjeva družba, 1962) je uvedla v naše slovstvo in našo zavest Goričko, medtem ko je Miško Kranjec poznal le »močvirski svet ob Muri. Kozar je ob starem motivu – poroki starejšega vdovca z mladim dekletom – na novo predstavil tudi duševnost in dušo svojih ljudi, uvedel v našo zavest goriško pokrajino. V drugi povesti Pajkova mreža (1968) načenja izseljensko vprašanje, nekoč tako pereče v Prekmurju, in predstavlja svet v Franciji, kjer so se poleg Nemčije naši ljudje zaposlovali. Občutje v prvih dveh knjigah je otožno, včasih mračno, iz tretje Kozarjeve knjige Materina ruta (Celovec 1971) pa sije nežna vedrina, čeprav je to v bistvu žalostna zgodba malega Pejpa. Pred nami raste deček ob enako osamelem možu, samotnem, bežnem, zapuščenem od vseh, a dobrem. Pejp in Miška sta podobni, kakršnih ne najdemo mnogo v našem slovstvu. To je močna knjiga, ki odkriva mnoge strani prekmurskega življenja. Četrta Kozarjeva knjiga Licenciat Janez je bila leta 1975 natisnjena pri Mohorjevi družbi v dveh knjigah, letos jo je ponatisnila v eni. Pripoved teče o dveh nekdanih vojaki v monostrski bitki 1664, o družbenih razmerah, verskih nasprotjih v 17. stoletju, ko so zavoljo pomanjkanja katoliških duhovnikov postavljali licenciate – pooblaščenca duhovnikov, ki so poleg maše in spovedi opravljali cerkvene obrede ter z ljudmi v cerkvi molili. Poleg tega je pisatelj natančno opisal mnoge goriške in porabske kraje do Monostra. Predvsem je natanko predstavil stari grad v tedanji Gornji Lendavi – danes »pri Gradi«.

S peto knjigo je še globlje segel v sezonsko vprašanje, kot smo tedaj rekli. V knjigi Vezi in zanke (Mohorjeva družba, 1979) prikazuje, kako se naš zdomec v Nemčiji naveže na tamkajšnjo žensko, na drugi strani pa ga domače politične spletke ujamejo v svoje mreže.

Kozar ni pisal zato, da bi množil knjige, marveč je v njem vselej dozorevalo kakšno sodobno vprašanje, ki ga je predstavil v knjigi – kot na primer v povesti Premakljivi svečnik (1985), ki obravnava sodobno življenje duhovnikov, zapuščenje stanu ter mišljenje in ravnanje nekaterih plasti sodobne mladine.

Leta 1986 je v knjigi Kamen in srce zbral starejše in krajše povesti ter jim dodal nekaj

nadaljevanje povesti o malem Pejpu in zgodbe Materina ruta. V upodabljanju duševnosti odrasčajočega otroka je Kozar pravi mojster in tudi ta, sedma knjiga, ga uvršča na častno mesto v našem slovstvu in velika krivica je, da so časniki o njegovih delih molčali, čeprav so prihajala med ljudi v desettisočih primerkih.

Knjiga neuničljivo upanje (Mohorjeva družba 1990) je docela drugačna od dotedanjih – to je pripoved o velikem pisateljevem boju v njegovem poklicu, je pripoved o tem, kako se je po vojni vrnil v Odrance. V prvem delu opisuje bivanje v samici lendavskih zaporov, o moreči zavesti, da je bil zaprt po krivici, razočaranje nad novo družbo, ki so jo pritlikavi nasilniki docela priskutili ljudem, drugi del pa je, kot ga imenuje pisatelj sam, pripoved o dvajset let trajajočem križevem potu do nove cerkve v Odrancih – Kozarjeva knjiga »je veliko Pismo o tej borbi in zmagi – za danes in jutri«.

Sodobnost je še z enega vidika predstavil leta 1996 v knjigi Njene postaje – zgodbi o verni učiteljici, ki jo je minuli svinčeni čas v Prekmurju premeščal s sole na solo, da se ne bi mogla udeleževati cerkvenih obredov.

Zadnja Kozarjeva knjiga je prišla na svetlo po njegovi nepričakovani smrti. Moji konjički (Družina 1999) – ponatis nekaterih njegovih črtic. O vsem tem, o njegovih pesmih, knjižnih poročilih, člankih – predvsem pa več desetletij trajajočem požrtvovalnem urejanju naših Stopinj –, bi bilo mogoče in treba pisati na široko, saj njegovo delo zasluži, da ga čedalje bolj spoznavamo.

Milka Kavaš, dipl. org. – menedž.

Spomin na pokojnega župnika Lojzeta Kozarja sega v moje otroštvo, ko sem ga kot majhna deklica doživljala ob pripravi na prvo sveto obhajilo in nam je bil otrokom vzor duhovnika in prijetnega kateheta, s katerim smo radi peli. Pri njem smo se učili prvega zborovskega petja, ki nas je spremljalo skozi osnovno šolo. Občudovali smo njegove sposobnosti pisatelja, režiserja, glasbenika, likovnega ustvarjalca, urarja in ljubitelja narave. Vrata župnije so bila odprta za vernike, za otroke, mladostnike, starejše in vse, ki so potrebovali duhovno ali kako drugo pomoč. Ob njegovem zgledu smo črpali vrednote poštenosti, discipline, vestnosti, doslednosti, skromnosti. Imela sem to srečo, da sem z župnikom ohranila pristne

Lojze Kozar kot organist s pevskim zborom ob blagoslovitvi temeljnega kamna za gradnjo »zidane« cerkve

gospod župnik

stike vse do konca njegovega življenja.

V gimnaziji sva prijateljevali z njegovo nečakinjo Majdo, ki je stanovala pri stricu župniku v Odrancih. Z Majdo sva bili kot srednješolki vedno pod budnim očesom strica duhovnika, ki je bil v skrbi za Majdo dosleden in včasih po najino prestrog. Župnik Kozar je znal ob sebi združiti mladino. Skupaj z njim smo se odpravili leta 1970 prvič na Triglav. Tako smo svojega župnika spoznali tudi kot planinca.

Župnika sem občudovala tudi kot izredno razgledanega človeka, ki je imel široko znanje. Obvladal je poleg risanja, petja, pisateljevanja še fiziko, matematiko, francoščino, zgodovino, zemljepis. Če nama je kaj zaškrbalo, sva imele z Majdo čudovitega in strogega inštruktorja.

Kot otrok Odranec sem vesela in srečna, da smo imeli dolga leta srečo živeti ob tako plemenitem duhovniku in človeku.

Bil je vzor duhovnika z velikim srcem in ljubeznijo do svojih župljanov. V težkih trenutkih življenja so nas spremljali njegove besede in pisana dela, ki jih je čuteče in z vso ljubeznijo pustil zanamcem.

Lojze Kozar ml., duhovnik

(nadomestil je svojega strica, očetovega brata, na odranskem župnišču)

Imel sem dobrega strica. Tam nekje v Odrancih je bil župnik in je občasno prihajal na obisk k bratu in njegovi družini. Najprej se je vozil s kolesom, nato z mopedom, ampak tega se ne spominjam. Spominjam pa se, da se je vozil s fičkom. Ko smo zagledali belega fička, smo takoj vedeli, da se pelje stric. Če smo bili na njivi ali pri kakem drugem delu, smo takoj pustili delo, odhiteli domov in se zbrali okrog strica. Njegov obisk je bil praznik za našo družino. Vedno je

če se mu je zdelo, da ima prav, kljub nasprotovanju in navsezadnje zaporu. Kot široko razgledan človek je imel mnogo konjičkov.

Njegova velika ljubezen je bila glasba, imel je odličen posluš in bil je zelo sposoben zborovodja. V Odrancih je vodil dva ali večkrat celo tri zборе. Za pomursko pastoralno območje je bil vse do visoke starosti referent za glasbo in glavni dirigent na vsakoletnih pevskih revijah, ki smo jih prirejali. Dirigiral je tudi na drugih množičnih nastopih ali proslavah.

Z gospodom Kozarjem sva veliko sodelovala. Oba sva rada zbirala ljudske pesmi, in če je prišel navdih, tudi kakšno ustvarila. Mnogo tega sva si izmenjala in zlasti meni je mnogokrat pomagal kakšen njegov nasvet ali namig. Ko sem ga pozneje nasledil kot referent, sem se zatekal k njemu po nasvet in prijateljski pogovor.

Naj končam svoje razmišljanje o tem velikem možu z nesporno resnico: Odrančani so postali to, kar sedaj so, se pravi delavni, odprti za sodelovanje in pomoč, predvsem dobri ljudje, tudi ali pa predvsem po zaslugi gospoda Kozarja.

Dr. Jožef Smej, mariborski pomožni škof

Prvikrat sem zanj slišal, ko je bil pred drugo svetovno vojno kaplan v Turnišču. Takrat je režiral razne igre. V Bogojini so v tistem času govorili: »O, da bi mi dobili tega Lojzeta Kozarja za kaplana v Bogojino.« Seveda se to ni zgodilo, ker so Madžari med vojno zahtevali, da mora iti Lojze Kozar za kaplana v notranjost Madžarske. Od tam je pisal razna lepa pisma, v katerih je pošiljal pesmi in popevke, napisane v prekmurščini. Tega se dobro spominjam, ker sem bil takoj po vojni kaplan v Turnišču.

Ko se je v Odrancih zgodila tista nesreča, da

MSGR. LOJZE KOZAR

1910 – 1999

PRVI ODRANSKI ŽUPNIK, PISATELJ

novemu gospodu v Odrancih. Na »koleslinu« so poleg kočijaža sedeli gospod župnik in s sabo pripeljali še omaro in posteljo. V Odrancih ni bilo ne župnišča ne cerkve in so v začetku stanovali pri tetici Lunčovi Manki.

Na dan 14. marca, ko se je podrla cerkev, sem bila zraven in sem s samokolnico vozila apno v notranjost cerkve. Tisti trenutek, ko se je zgodilo najhujše, sem bila zunaj, da bi napolnila samokolnico. Naenkrat zaslišim ropot in zagledam, kako ljudje padajo iz cerkve, ki se je sesedala in se je vse dimilo. V hipu sem okamenela, gospod pa pritečejo mimo in kričijo: »Julka, pa ka gledaš, odi, ideva pomagat!« Hitela sva pomagat ranjencem. Cerkev je bila ruševina, kriki ranjenih ljudi in mrtvi ...

Vsi v Odrancih smo vedeli, da gospod niso bili krivi, da je prišlo do te nesreče, zato smo se zavzemali, da bi jih oblasti pustile pri miru.

Ko je v župnišče prišel mlad župnik, sem vedno, ko me je mož vprašal, kdo je imel mašo, odgovorila: »Zdaj so pa meli naš dedek pa dedek so tudi predgali.« Ja, dedek smo jih klicali, v znak spoštovanja starejšega človeka.

Njihove nasvete smo poslušali, in četudi so nas

oštevali, smo to vzeli za dobro. Oni so nas vzgojili in mladino dobro pripravili za življenje. Ko so umrli, se v začetku nismo mogli sprijazniti. Zapustili so nam veliko kulturno dediščino, župnišče, cerkev in še marsikaj drugega.

Ana Kociper, Odranci

Jaz nisem bila zraven, ko je prišlo do zrušitve naše odranske cerkve. Tisti dan je tam pomagal moj mož. Novica o žalostnem dogodku se je hitro raznesla po vasi. S kolesom, ki mi ga je posodila sosed, sem se zapeljala do ruševine, da bi našla moža, videla sem, kako iz cerkve nosijo mrtve, vendar »našega ajtija« so že odpeljali v bolnišnico, kjer je umrl. S sedmimi otroki sem ostala sama na kmetiji. Najstarejši otrok je bil takrat star trinajst let in pol, najmlajši pa tri leta. Župnik so nas potem večkrat obiskali, nas duhovno in moralno podpirali, tolažili in pomagali, da so nam pošiljali pšenico in druge darove.

Ni bilo vseeno, da je prišlo do te velike nezgode, ampak gospod za to niso bili nič krivi, saj niso nikogar silili, da bi šel zidat. Naš gospod župnik so bili velik dobrotnik.

Reševanje izpod ruševin 14. marca 1966

prinesel veselje, vedrino.

Občudoval sem strica pri delu. Ko se je lotil kakršnega dela, se ga je lotil temeljito, z vsem srcem. Pa naj je bila to košnja trave okrog cerkve ali pritrjevanje obešalnika na zid ali kaj drugega. Pri delu je bil vztrajen in natančen. Ni se zadovoljil s povprečnim. Izdelek je moral biti lep in dober.

Stric je gojil posebno ljubezen do narave. Znal je občudovati list vinske trte ali cvet mačehe ali kar je bilo pred njegovimi očmi.

Vzel si je tudi čas za ljudi. Videl sem, da so ga obiskovali mnogi ljudje. Vse je lepo sprejel, z vsemi se je prijazno pogovarjal. In vsi ljudje so ga spoštovali. Bil sem ponosen, da imam takega strica. Zame je bil in ostaja dober stric, vzoren župnik, odličen pisatelj ali na kratko Lojze Kozar Veliki.

Andrej Maroša, organist

Bolj osebno sem ga spoznal, ko sem imel kot organist v beltinski cerkvi z njim, ki je bil tudi glasbenik, mnogo stikov. Bil je zelo prijeten človek, prijazen, ustrežljiv, znal pa je biti tudi pogumen, neustrašen ter premočten, pokončen človek, ki se ni dal premakniti s svojega stališča,

se je podrla cerkev, takrat je bil on tisti ponedeljek gori pod obokom. Jaz sem poslal k njemu iz Murske Sobote veroučenko, da bi jo pripravljala za prvo obhajilo, ker je bila hčerka neke učiteljice in ni upala k verouku v Mursko Soboto. Takrat je deklica prišla v Odrance in on je nejevoljen prišel dol in vprašal: »Zakaj ravno zdaj, ko imamo toliko dela, ko zidamo kupolo?!« Vendar je nehal pri zidavi kupole in imel verouk s to veroučenko, prav takrat pa se je obok zrušil in je pod seboj pokopal osem žrtev. Božja previdnost je tako hotela, sicer bi bil med mrtvimi tudi Lojze Kozar.

Nazaj grede iz Ljubljane, 28. aprila 1999, kjer smo praznovali 90-letnico, smo molili rožni venec in lavretanske litanije vse do Maribora. Tisto noč sem lepo prespal, zjutraj pa me pokliče njegov nečak in pravi: »Zjutraj je izdihnil moj stric.«

Julijana Ferenčak, Odranci

Spomnim se, kako smo otroci pred odranskim pokopališčem pričakali gospoda župnika, ko so jih pripeljali s konji. Fantje z okrašenimi kolesi z rožami iz krep papirja so se peljali naproti

Z mladino leta 1981. Župnik Kozar drži v roki fotoaparata. Ljubiteljsko se je ukvarjal s fotografiranjem.

OKTOBER

Vinotok. Skorajda pozabljeno staroslovensko ime meseca oktobra, ki namiguje na željo po dobri jesenski letini. A oktober se ne kopa le v vinu. Plava predvsem v ššššššselestech odpadlih listih listopadcev in v žžžžžžžvr-golenju premraženih ptičk. Kako lepo je, ko v temno sobo posije oktoprsko sonce. V vsesplošnem šelestenju pa se še posebno prileže šepetanje na uho ...

Mesec brucovanj in mesec trgateg, vsaj zame je tako bilo. Že nekaj let nisem bila na nobeni trgatvi, zato mi je letošnja še toliko bolj ugajala. Tisti, ki ste obirali sadeže, ki so jih rodili vinogradi, mogoče celo zaužili nekaj njihovega soka, ste gotovo uživali. Brez tega na trgatvi pač ne gre. Vladata splošno veselje in razposajenost. Naj bo tako vse leto, ne pozabite na prijatelje, smeh in stremite k temu, da se boste dobro počutili. Dobra volja je najbolja!

VINOTOČ

GROZD

Na trgatvi v Lendavskih goricah je nastala tale fotografija, ob kateri si lahko veselo zapojete:

»En hribček bom kupil, bom trte sadil,
prijatle bom vabil, še sam ga bom pil.
Sladko vince piti, to me veseli,
dobre volje biti svoje žive dni.
Svoje žive dni, brez vseh skrbi,
to me srčno veseli.«

RENATA ŠERUGA nam je poslala fotografijo s pripisom:

»Z Društvom bibliotekarjev Pomurja smo bilo prejšnji teden zopet na svoji vsakoletni strokovni ekskurziji. Tokratna destinacija je bila Budimpešta. Fotografijo smo posneli pred tamkajšnjo knjižnico, zvečer pa smo odkrivali nočno življenje in čare tega čudovitega mesta.«

Z glasbenim projektom, poimenovanim **MUSICAL HAIR**,

so 6. oktobra nadvse presenetili dijaki Gimnazije Murska Sobota. Blaž Ščavničar, Pavel Šipoš, Kristian Majcen, Štefan Sedonja, Tine Luk, Doroteja Omar, Irena Lesic, Tjaša Lesjak, Denis Dugar, Željko Marušič in Luka H. Gaiser so nam pripravili eno uro glasbeno-vizualnega užitka ob izvajanju komadov iz 60. in 70. let.

JASMINA
KRPIČ IZ
KUZME

je letos postala
brucka na Fakulteti
za družbene vede:
»Fejst mi je vred
zaednoug.
Fakulteta je redno
fajn zriktana pa
profesori se mi
zdiyo dobre. Nejsan
si misla, ka mo že
na začetki mogle
telko seminarskih
delati, ali mislim,
ka je bokše, ka nan
delo sprouti
nalagajo, ka te
pred izpitame nede
telko fčenja.«

Staša Pavlović
in Maja Prettner

VOLITVE 2006

Zdaj že veste, kdo je vaš (novi) župan, predzadnjo oktoprsko nedeljo pa so volilci na svojih voliščih še v pričakovanju glasovali za svoje kandidate. Pa spet čez štiri leta!

Naredite tudi vi kakšno fotografijo na izletu, doma, v službi, na potovanju, kjerkoli boste, ter nam jo pošljite na naslov: utrinki@gmail.com ali Podjetje za informiranje (s pripisom Za Penove utrinke), Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota. Avtorja objavljene fotografije tudi nagradimo!

Politik namesto rož

Lepi Dasa = kandidat za župana. Foto: T. K.

Lepi Dasa = Kandidat za župana

Uvertura:

Zmaga je bila šele začetek. Brez njih ni šlo. Oni so bili tu doma. Že danes za jutri. Za razvoj. Sposobne so podprli. Ohranjali in vračali zaupanje. Tudi ponos. Brez mlatenja prazne slame. Z nekaj nizkimi udarci.

Epilog:

Niso odkrili tople vode in, uh, kako prav imata Predin in Zaklonišče prepeva: Obkrožite mojo številko, pa vam bo bolje. Da, zagotovo, saj ni važno, kakšen je, le da je naš. Moje delo je končano. (Iz)voljeni, mirno morje.

Wrigley's spearmintov strankarski prvak

Veliko poklicanih, manj (iz)branih

... boš dobou moj glas, če za rundo daš ...

Kreativen plakat sanjskega župana: Foto: V. P.

Andrej Bedek
Natalija Juhnov

Mojca Miholič, Murskosobočanka, ki že več kot 18 let živi v Ljubljani in je »okužena« z neozdravljivim virusom popotništva. Svojo poklicno pot zdravnice, specialistke družinske medicine in asistentke na katedri za družinsko medicino v Ljubljani, zaenkrat uspešno prepleta s številnimi popotovanji in odkrivanjem vznemirljivih dežel sveta.

Poleg Afrike obožuje kubanski ritem, avstralsko domačnost in neskončnost,

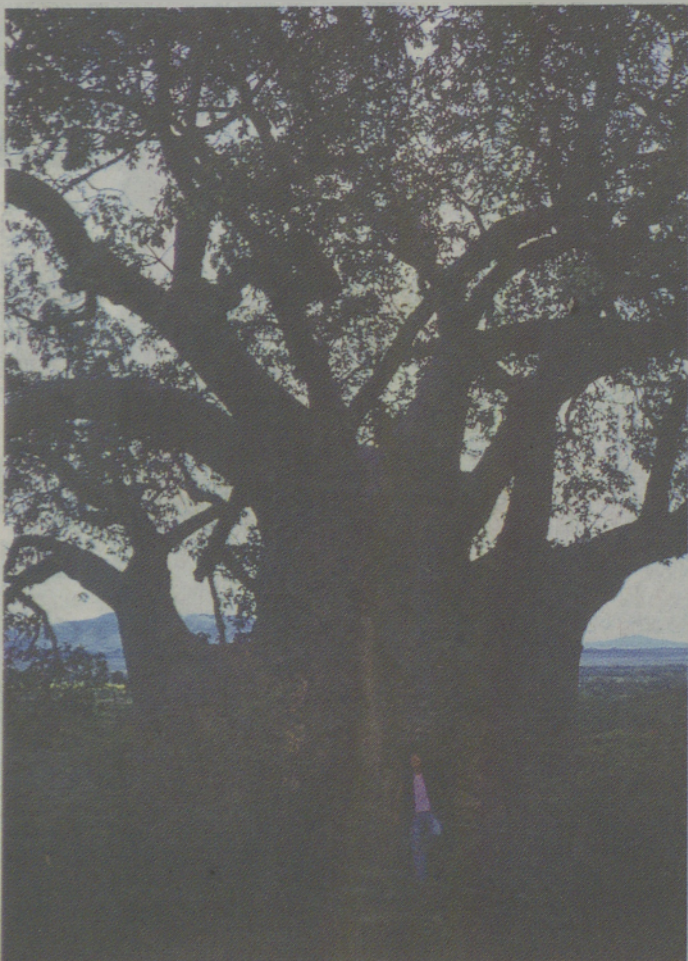
indijsko filozofijo, novogvinejske domorodce, jugovzhodno azijsko čutnost, vonjave in milino, tibetansko plapolanje molilnih zastavic v vetru, fidžijski nakit ... in vse, kar je povezano z odkrivanjem neznanega! Vedno znova si postavlja Loesjejevo vprašanje: »Ali ti življenje vzame veliko časa?« Nanj poskuša odgovoriti z glasnim DA!

Štiridnevni trekking odkriva naravne krasote, obenem pa dokazuje človeku lastno telesno pripravljenost, voljo in ZMAGO!

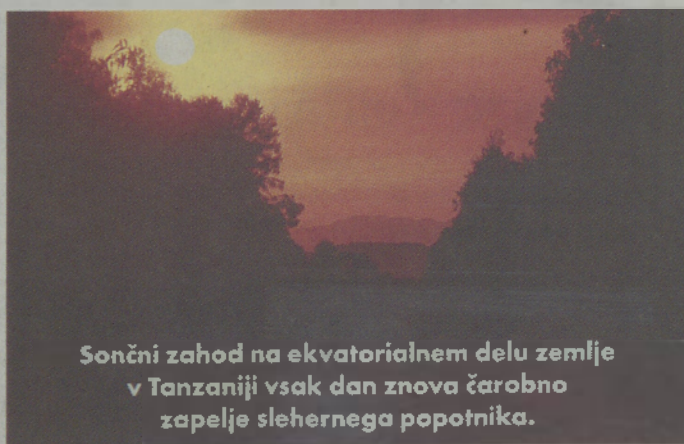
Otočje ZANZIBAR sestavljata poleg glavnega otoka še PEMBA in MAFIJA. Domačini se preživljajo z ribolovom, turizmom ter nabiranjem alg, gojenjem začimb in dišavnic.

BAO BAB je opičji kruhovec, ogromno drevo, značilno za vzhodno Afriko. Kljub velikemu premeru in veličastnemu videzu ga lahko posekaš z lopato ... O premeru pa presodite sami.

MASAJI so prebivalci Afrike, ki še vedno ponosno nosijo svoj lastnoročno izdelani nakit in živijo odmaknjeno od drugih »BANTU ČRNCEV«.

Sončni zahod na ekvatorialnem delu zemlje v Tanzaniji vsak dan znova čarobno zapelje slehernega popotnika.

NGORONGORO – nekoč aktiven vulkan, danes pa prebivališče MASAJEV, ljudstva Tanzanije (in Kenije), ki živijo ob robovih kraterja.

Dve poletji

Kilimandžaro, najvišji vrh v Afriki (5895 metrov). To je vulkansko pogorje in »pravi« vrh je UHURU PEAK.

Vsak začetek je težak, ta je bil obenem še čudovit!

Le 48 ur po uspešno opravljenem zadnjem izpitu na MF v Ljubljani sva s prijateljem odletela v Tanzanijo. Šele s pogledom iz letala na zasneženo kapico Kilimandžara sem se dodobra zavedla, da je

šestletno študijsko obdobje za menoj in da z diplomo zdravnice vstopam v nov svet, popolnoma neznan, pa vendar težko pričakovan in zanimiv ... Svet Tanzanije, kjer me čaka prva služba! Trije kolegi s katerimi smo skupaj obiskovali izbirni predmet tropska medicina, so naju že pričakovali in naju takoj ob prihodu zasipali s številnimi novicami in zanimivimi informacijami. Takoj sem vzljubila to deželo! Še danes mi je v intimnih trenutkih zatočišče sanj, omogoča mi novo videnje sveta, ljudi, odnosov, širi horizont zdravnice.

Spoznavanje dežele in ljudi – večni občutek neskončne sreče

Tanzanija je kljub svoji navidezni revščini bogata država s prekrasnimi naravnimi danostmi od hribovitega pogorja Kilimandžaro, na vrh katerega pri 5895 metrih sem se uspešno povzpela, do romantičnega otočja Zanzibar, savanskega narodnega parka Serengeti, vulkanskega kraterja Ngorongoro in predvsem – prijaznih ljudi. Dr. Hudson Winani je družinski zdravnik, ki je pred več kot tremi desetletji diplomiral na ljubljanski medicinski fakulteti. Po študiju se je vrnil v domačo deželo, med Tanzanijce, z ženo Slovenko in prvorojencem. V mestu Tarime, na severu države, prav na ekvatorju, si je uredil svojo kliniko. Tarime geografsko leži na obrobju doline Rift. Populacijo predstavljajo v glavnem Bantujci, črnici plemena Kurya. Uradni jezik v Tanzaniji je svahili, domačini pa govorijo številne dialekte in se včasih med sabo niti ne razumejo.

Zdravniški dotik in vzajemna dajanja izkušenj

Dr. Winani je bil edini zdravnik s številnim, precej neizobraženim osebjem daleč naokoli. Sam za vse. Ponovno je želel vzpostaviti stike s slovenskimi zdravniki in nas povabil. Sama sem se za lažje delo v ambulantni naučila nekaj osnovnih stavkov in fraz v svahiliju. Po nekaj tednih dela sem se prav samozavestno sporazumevala z domačini, jemala anamnezo in krtila z rokami. Brez težav! Geste na obrazih Afričanov so zelo povedne in veliko podatkov o njih lahko uganeš že s pogledom, opazovanjem in poslušanjem intonacije glasu. Gledajo te v oči. Smeh in žalost sta vedno glasna! Nagon je pred mislimi in na tak način preprosti ljudje lažje preživijo. Dovolj težka je že »teža« današnjega dneva ... S prihodom »belih zdravnikov« se je, po besedah dr. Winanija, zelo povečala frekvenca obiskov bolnikov v njegovi ambulanti. Vsako jutro so nas bolniki čakali pred bolnico in smeje vpili: »Mzungu! Jumbo! Habari?« To je pomenilo: »Belec! Pozdravljen! Kako si?« V Tanzaniji imajo poleg zasebnih zdravniških praks še državne bolnice in številne tradicionalne zdravnike, vrače. Nekaj je tudi misijonarskih ambulant. V bolnici dr. Winanija so bile vse storitve samoplačniške. Tudi zdravila. Zdravil niso izdajali v originalnih škatlicah, pač pa je zdravnik na recept vedno napisal, koliko in katere tabletko naj bolnik dobi ter koliko posamezne tablete stanejo. Pred odhodom v Tanzanijo smo dobili od nekaterih farmacevtskih tovarn v dar antibiotike in analgetike. Podarili smo jih zdravniku, ki sicer prejema del zdravil od države, del pa od OZN (nekaterim tovrstnim zdravilom je, žal, že pretekel rok uporabe ...). Zdravstveno zavarovanje državljanov ni zgledno urejeno. Pri plemenu Kurya tradicionalno vlada poligamija. En moški ima več žena, s tem ima tudi zelo številno družino. Otroci so

dolžni skrbeti za starše, ko se leti postarajo, in tako je torej »dolgoročno« številčna družina pacientovo največje bogastvo (čeprav »kratkoročno« nimaš tega občutka, saj živijo ljudje v primerjavi z nami neprimerno skromneje, mi bi rekli zelo revno). Ne morem pozabiti prizora, ko je starejši gospod pripeljal k zdravniku hkrati tri žene: ena naj bi kmalu rodila, ena je imela malarijo, ena pa je prišla umret ... Dejstvo, ki nekako preseneča, pa je, da je poligamija tradicionalna vrednota in da ne moti njihovega običajnega življenja.

Afriške ženske

Afriške ženske mi bodo vedno simbol potrpežljivosti, požrtvovalnosti in neskončne opti-

enega leta

»JUMBO, MZUNGI, HABARI!« – vsakodnevni jutranji pozdrav za dobro voljo

mizma. Oblečene v pisane rute, kange, ovite na sto in en način (celo knjigo imajo o tem) okoli telesa. Na kangah tudi sedijo, rojevajo, doji in si z njimi pokrivajo lase ob sončni pripetki. Garajo. Ves ljubi dan. Vsak liter vode, ki ga številna družina kaj kmalu porabi, prinesejo na glavah od oddaljenih izvirov. Lase si spletajo na poseben način in kljub mladosti so imele starikav videz, z značilno držo telesa, a so bile videti prav privlačne. Pa tisti njihov nasmeh! Pri vsakdanjem delu v ambulantni me je najbolj zanimalo delo z ženskami. Občasno sem lahko ženske ginekološko pregledovala, opravila kak abortus, pomagala pri porodih. Šokirana sem bila že prvi dan: »Pa saj so te ženske obrezane!« Že pred prihodom v Afriko sem veliko slišala o tradicionalnem obrezovanju ženskih genitalij v nekaterih afriških državah, pa vendar ... Tako oskrunjene in razmesarjene so se mi zdele. O tem sem se z njimi pogovarjala in izvedela, da pri deklicah plemena Kurya opravijo obrezovanje v zgodnjem otroštvu. Starejša ženska jim izreže ščegetavček pa male in/ali velike sramne ustne. Zelo krvavijo, nekatere po posegu, ki ga seveda opravijo brez sterilnega pribora, tudi umrejo. Ženske so na to, da so obrezane, ponosne. Z nežnim, plašnim nasmeškom govorijo o tem. To jim omogoča, da se lažje omožijo, biti omožena pa je zanje zelo pomembno ... Moškim obrezanost žensk veliko pomeni. Obred ženskega obrezovanja je globoko, tradicionalno ukoreninjen v življenje tega plemena in kljub bolečim spominom na lastno »inicijacijo« prav te ženske nadaljujejo tradicijo obrezovanja pri svojih hčerkah.

Teža dneva običajnega vsakdana

O aidsu, spolnih boleznih in kontracepciji niso bili posebno dobro seznanjeni. Veliko otrok nima možnosti za šolanje. V šolah se namreč o teh boleznih in preventivi pogovarjajo. Po pogovoru s strokovnjakom smo izvedeli, da je v Tarimu približno od osem do 12 odstotkov rizične populacije glede spolno prenosljivih bolezni. Pa vendar v krajih s poligamijo in brez kontracepcije ne moreš dobiti verodostojnih podatkov niti o rojstnih datumih družinskih članov, zato so ti podatki o številu dvomljivi, saj nihče natančno ne ve niti, koliko ljudi dejansko živi v okolici Tarima.

Zdravniške storitve so za preproste domačine zelo drage. Ob nenadnem pojavu bolezni revnejši domačini sprva obiščejo cenejšega vrača, ki s svojimi metodami poskuša pomagati in zdravilno vplivati na obolelega. Vračeva metoda je med drugim tudi ta, da z ostrim rezilom po bolnikovi koži zareže na območju, kjer naj bi bil po njegovem mnenju oboleli organ. Tako imajo številni bolniki (ki včasih z zvečano telesno temperaturo potem le obiščejo »pravega« zdravnika) globoke in široke vrezne rane pod rebrnim lokom, na stegnih, obrazu ... Nekateri bolniki po vračevem delovanju tudi ozdravijo, nekateri pa umrejo. Tudi to je Afrika!

Življenjski cikel v Tanzaniji se vrti okoli dveh letnih časov – velike in male deževne dobe. V veliki deževni dobi, ki traja od novega leta do maja, dežuje vsak dan večkrat in obilno. Vse ozeleni in pokrajina je polna bujnega cvetočega grmičevja in drevesa se šibijo pod težo slastnih tropskih sadežev. Več kot deset vrst banan, mangov, papaje, avokada, pasijonk, ananasa ... Postlastica! Pa vendar je veliko ljudi podhranjenih. Pri otrocih sem opazila obe vrsti podhranjenosti: tako kwashiorkor kot marazem. Svežega mleka ni možno kupiti. Nimajo elektrike in nobeno shranjevanje pridelkov ni možno.

V veliki deževni dobi je v zraku visoka vlažnost, komarji neusmiljeno brenčijo in malarija je najpogostejša bolezen tamkajšnjih ljudi. Malarija v akutni in kronični obliki. Domačini obolevajo tudi večkrat letno, saj preventivnih zdravil nimajo. Sama sem kljub preventivnemu jemanju tablet proti malariji zbolela že po dveh tednih bivanja v Tarimu, na srečo samo za enostavno obliko malarije, in dr. Winani mi je predpisal chloroquine, dvakrat dve tableti dnevno. Diagnozo malarija postavijo zgolj klinično. Ob nenadno povišani telesni temperaturi nad 38 st. C, mrzlici, bolečinah v sklepih in slabosti postavijo znano diagnozo: malarija. Laboratorijskih preiskav ne delajo, le pregled blata in občasno osnovno krvno sliko. Zdravljenje se začne takoj! Na srečo nisem imela nobenih zapletov, številni bolniki, predvsem tisti s ponavljajočimi se okužbami z malarijo, pa razvijejo t. i. klinično sliko kronične malarije. Pogoste bolezni v tropih so še boleznih dihal, kožne bolezni (videla sem kožno obliko antraksa), akutne črevesne bolezni, garje, ginekološke bolezni (tudi mrtvorojenost dojenčkov je pogosta), elefantijaza na modih in številne kirurške bolezni

Območje doline RIFT z značilnimi hišicami ene družine z več ženami

Prinašanje vode iz oddaljenih vodnih virov ni samo delo, pač pa velik vsakodnevni družabni dogodek številnih gospodinj.

SERENGETI je najznamenitejši safari, zaščiteno območje, ki predstavlja življenjsko okolje mnogim za nas eksotičnim živalim. Tu sta KRALJ in KRALJICA.

(popkovna kila, vnetje slepiča). Preventive praktično ni. Dr. Winani se je pogosto sam loteval enostavnejših operacij in kljub borni opremlitvi zelo uspešno vodil, diagnosticiral in operiral številne bolezni in kirurška stanja. Operiral je brez električnih pripomočkov in enkrat, se spomnim, smo mu držali veliko akumulatorsko svetilko med tem, ko je operiral žensko z mrtvim otrokom v maternici.

Moja prva velika zdravniška in humanitarna izkušnja se je po dveh mesecih delovanja prevesila v popotniško.

Večna želja po vrnitvi tja ...

Afrika je s svojimi rdečezlatimi sončnimi vzhodi in zahodi vedno znova vzbujala v meni romantične in večkrat tudi grenko-sladke misli in okuse. Ves čas popotovanja po tej črni celinah sem si vedno znova ponavljala misli in besede kot molitev, kot hrepenenje, da zaradi odštevanja dni, ki me ločijo do konca, nočem z žalostjo potovati dalje in dalje. Vem pa, da se BOM vrnila v tiste kraje. Z velikim nasmeškom! Nekoč.

Hvala, Tanzanija! Hvala, dr. Winani! Hvala, ker imam tak poklic, da me svet potrebuje in, bolj ali manj, sprejema.

Tja sem odpotovala, ko je bila v Sloveniji zima, in prispela v poletje; vrnila sem se v slovensko poletje. Dve poletji v enem letu! Kakšna sreča!

Blažena med ženami

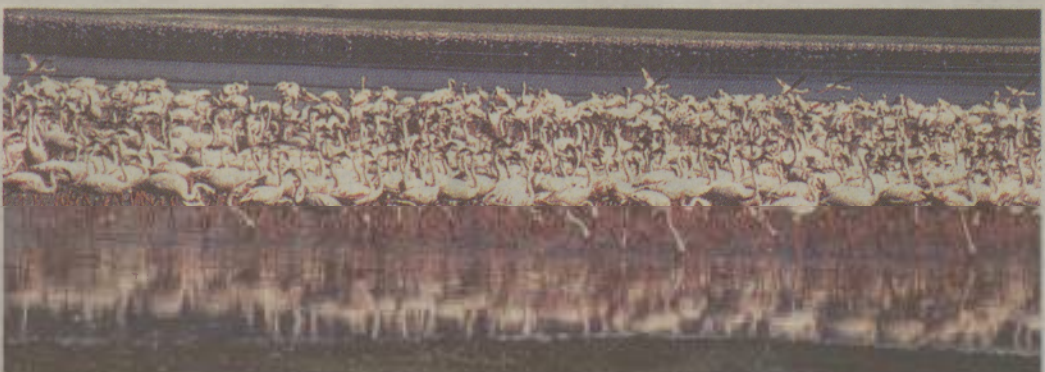
Sprehod in obisk družin po okoliških krajih TARIMA, združen z dobro voljo in vsestransko pozitivno energijo

Vsakdanje delo v ambulanti MZUNGU DAKTARI: beli zdravnik ob bolniku, na koži katerega so še vedno opazne vrezne vračeve rane

Cepljenje vaških otrok je vsakodnevno opravilo glavne sestre Winamjeve bolnišnice.

Množice FLAMINGOV ob vulkanskem jezeru

znanih Pomurcev Pén jih je odprl

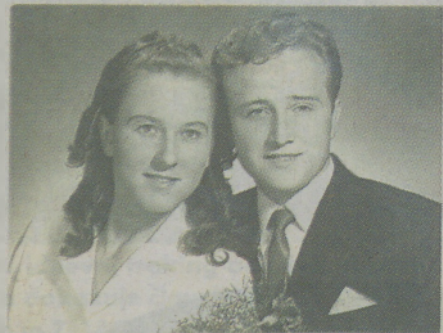
**Franc Huber,
direktor TERM Lendava**

Rojen sem 12. julija 1947 v obmejnem kraju Kuzma na hribovitem severnem delu Prekmurja, imenovanem Goričko, očetu Francu, gostilničarju v Kuzmi, in materi Ireni, gospodinji in kuharici.

Vrtec sem obiskoval na Cankovi leta 1953/54. Osnovno šolo sem začel obiskovati v Križevcih v Prekmurju, končal pa v Murski Soboti. Tudi srednjo ekonomsko šolo sem končal v Murski Soboti. Končal sem študij ekonomije na mariborskem VEKŠ-u. Bil sem štipendist Tovarne mlečnega prahu, pa so me zaradi prve gospodarske reforme, ki je imela geslo, »da je treba z manj delavci narediti več«, odvezali od zaposlitve. Zaposlil sem se leta 1966 v Pomurskem tisku, kjer sem opravljal dela v knjigotrstvu, tiskarstvu in kartonažerstvu. Po devetih letih sem se zaposlil v Radenski, d. d., Radenci na vodstvenih in vodilnih delovnih mestih. Od leta 2000 sem zaposlen v Termah Lendava, d. d., kot direktor.

Že v osnovni šoli v Križevcih v Prekmurju me je navdušil za šah ravnatelj Belaglavac. Osnovna šola v Križevcih je vzgojila močno ekipo šahistov. Tekmovali smo s šahisti iz sosednjih šol. V petem razredu osnovne šole v Murski Soboti je vodil šahovski krožek g. Leopold Hari. V znanju smo napredovali tako, da smo postali v osmem razredu občinski prvaki v šahu (sem drugi z leve stoje).

Leta 1969 sem se poročil z dekletom iz mladostnih let. Z ženo Zdenko sva poročena že 37. leto. Imava hčer Ireno, poročeno, z dvema sinovoma Aleonom in Tilenom ter hčerko Vivijano. Sin Niko je študent 3. letnika visoke šole za turizem »Turistica« v Portorožu.

Ker se je hčerka omožila in odselila na možev dom v Strukovce, smo pri hiši midva z ženo in sin Niko.

S prijateljem arhitektom Bošnjakovičem (na fotografiji me je objel) sva se dogovorila, da bo Zvezda Diana organizirala kuhanje bograča in razstavo prekmurskih gibanic. Sodelavci Radia Murski val so ga poimenovali BOGRAČIJADA. Darko Kegl je napisal pesem in jo uglasbil. Prvo tekmovanje smo organizirali pri gostinskem objektu ČARDA. Že naslednje leto smo prireditve preselili pred hotel Zvezda.

Družbi Zvezda in Diana sta bili nosilki gostinske in turistične ponudbe. Med ugledne restavracije družbe Zvezda - Diana je spadala tudi restavracija Grajski hram v soboškem gradu. Fotografija je z njene otvoritve.

V mesecu septembru mi je g. Janez Bohorič, predsednik uprave Save, podelil priznanje manager leta 2006 Poslovne skupine Sava za odlične poslovne rezultate Term Lendava, ki jih vodim. Ta fotografija je najnovejša dopolnitev mojega bogatega fotoarhiva.

Dolgoletni direktor gostinskega podjetja Zvezda Karel Černjavič (drugi z leve) se je upokojil po več kot 40 letih dela v tej firmi. Na slovesnosti ob upokojitvi je bilo tudi vodstvo Radenske z generalnim direktorjem Herbertom Šeferjem (tretji z leve), menoj in Heleno Pintarič na čelu.

Radenska, d. d., Radenci je bila do leta 1995 dvakrat gostitelj gostinsko-turističnega zbora Slovenije. Sam sem sodeloval kot član in predsednik organizacijskega odbora, in sicer 34. in 42. zbora.

Pomurska banka je zrasla s pomočjo prebivalstva in gospodarstva Prekmurja. Vse do združitve z Ljubljansko banko je bilo vodenje in upravljanje v domačih rokah. Več let sem sodeloval pri njenem upravljanju. Bila je naša ugledna in največja banka.

**Član slovenske rok
skupine, ki je
zaznamovala
mного generacij**

Borut Činč:

Borut Činč je po duši zagrizeni roker. Bil je eden od ustanoviteljev skupine Buldožer, ki ima za sabo dolgoletno glasbeno pot, pred kratkim pa so se ponovno sestali in izdali zbirko petnajstih zgoščenk. Kot glasbenik je prepotoval celotno Jugoslavijo in tudi tujino, v Prekmurje, kjer je kot otrok preživel kar nekaj časa, pa se še danes rad vrne. V dobrih odnosih je s svojim bratrancem, z viktorem nagrajenim Jožetom Činčem.

**Najprej brez elektrike,
čez nekaj let pa oboževalec Beatlov**

Borut Činč se je rodil v Mariboru, z družino pa so živeli v Lokavcu pri Cmureku. Oče je bil ravnatelj osnovne šole, mati pa učiteljica. To so bili časi, ko so te poslali učiteljevat, kamor koli je zaradi okoliščin pač naneslo. »Tam ni bilo niti elektrike. Ko je oče prišel z radijem, ga nismo imeli kje vključiti,« se spominja zgodnjega otroštva Borut Činč. Dodaja, da so spomini na otroštvo zelo lepi. Njegove igrače so bile žive - tisto, kar si je ulovil v bližnjem gozdu. Veliko je bil tudi v Prekmurju, saj je njegov oče iz Tešanovcev. Tja so redno zahajali. »To so bili časi, ko so odprli Moravce, mi pa smo bili dva kilometra oddaljeni. Z bratrancem Dragom sva se »švercala« not«. Iz Prekmurja se spominja tudi gnezda štorkelej na sosedovi hiši, vinogradov, prijateljev in zimskega drsanja po zaledenelih vodnih zajetjih.

Na vprašanje, kdo je imel v otroštvu poleg staršev vpliv nanj, odgovarja: »Že zelo zgodaj, leta 1959, je bila na šoli, kjer smo tudi živeli, televizija. Najboljši program je bil avstrijski. Spominim se, ko so se pojavili Beatli, prvi komad From me to you. Ob Beatlih in rokenrolu sem odrasčal, čeprav na takem koncu, kjer tega ne bi nihče pričakoval. Sredi šestdesetih sem postal član fancluba Beatlov.« Že zelo majhen je igral na različne instrumente, jih preizkušal, saj je bil njegov oče vodja tamburaškega orkestra. Kasneje je obiskoval glasbeno šolo. Že na koncu osnovne šole pa si je puščal rasti lase, ki so bili v gimnaziji samo še daljši. Zanj je bil rok način življenja in ne le glasba. »Nenehno smo se upirali. Če danes razmišljam, proti čemu, ne poznam odgovora, upirali pa smo se. To je bilo v osnovni šoli.« Staršem seveda to ni bilo najbolj všeč. Spomni se očetovega prijatelja Ernesta Petriča, ki je bil na njegovi strani in je očetu govoril: »Poslušaj, Ludvik, veš, to je zdaj moderno. To poslušajo vsi mladi po svetu, saj ni nič posebnega.« No, v Lokavcu pa je bil res nekaj posebnega.

govora, upirali pa smo se. To je bilo v osnovni šoli.« Staršem seveda to ni bilo najbolj všeč. Spomni se očetovega prijatelja Ernesta Petriča, ki je bil na njegovi strani in je očetu govoril: »Poslušaj, Ludvik, veš, to je zdaj moderno. To poslušajo vsi mladi po svetu, saj ni nič posebnega.« No, v Lokavcu pa je bil res nekaj posebnega.

Sčasoma so se na to navadili tudi starši in spominja se, ko je bil v vojski, dneva, ko so ustrelili Johna Lennona. Mama mu je poslala pismo, da jim je bilo tako hudo, kot da bi ubili člana družine.

**Prvi bendi
in skupina
Buldožer**

Konec osnovne šole so starši ugotovili, da v tem okolju preveč izstopa, in so ga poslali v Maribor. Nadaljeval je na 1. gimnaziji, zadnji dve leti pa na Gimnaziji Šentvid v Ljubljani. Nato je študiral muzikologijo na filozofski fakulteti. Prve rok bende je ustanovil tam leta 1967, '68. Takoj ko je začel študirati, je spoznal Janeza Zmazka, ki je bil kasneje tudi član Buldožerjev, in ustanovil skupino Jaguarji. K njim je zahajal tudi Dušan Žiberna, ki je igral pri skupini Druga stran, in pojavile so se ideje za ustanovitev nekakšne super slovenske skupine. Takrat so se združili glasbeniki različnih bendov in nastala je skupina Sedem svetlobnih let, ki je temelj skupine Buldožer.

»Razpoloženje v skupini Buldožer je odlično«

»Zagodli so nam jo ZSMS-jevski karieristi«

Skupina Buldožer je veliko igrala po vseh krajih, največ po študentskih klubih. Najbolj so jim jo znali zagosti v kateri od lokalnih Zvez socialistične mladine Slovenije (ZSMS). Buldožerji so se norčevali iz malomeščanske morale. Vsi so peli o ljubezni na prvi pogled, v resnici pa so mislili samo na to, kako bodo položili punco. Zato so napisali pesem Ljubav na prvi krevet (in ne na prvi pogled). »Mi smo dejansko izražali tisto, kar smo takrat doživljali. Bilo je tudi veliko nepotrebne cenzure. Pri drugi plošči niso dovolili uporabiti besede nirvana v besedilu ene pesmi, ker naj bi to napeljevalo k drogam. Zato smo jo spremenili v kafano.« Spominja pa se, kako so bili prisiljeni odpovedati koncert zaradi sekretarja ZSMS. Na policiji v Ljubljani so dobili potrdilo, da lahko plakirajo in izvedejo koncert, sistem pa je bil tak, da si nato moral dobiti še potrdilo ZSMS-ja. Tega nismo dobili niti dve uri pred koncertom. Šli smo na policijo, kjer so rekli, da se tisti na ZSMS-ju samo zafrkavajo, ampak da vseeno brez potrdila ne moremo igrati. Izkazalo se je, da sekretar na ZSMS-ju misli resno in koncert smo morali odpovedati. Nato se je pisalo, da je bil koncert odpovedan iz političnih razlogov, kar nam je pustilo določen pečat. Trend se je obrnil šele, ko si je film Bili živi pa vidjeli, ki smo ga posneli in zanj tudi napisali glasbo, v Zagrebu ogledal Tito. V filmu sta bila uporabljena citat in glasba: »... novo vrijeme, staro stanje, novo vrijeme, isto sranje.« Izvedelo se je, da je Tito komentiral: »Pa volim, kad je omladina kritična.« Nato so nas vrteli po vseh radijih.

Ponovno skupaj

Prvi premor je naredila skupina Buldožer sredi osemdesetih let. »Člani smo si ustvarjali družine, se ustalili, dobili redne zaposlitve. Konec osemdesetih smo se ponovno zbrali in posneli album Noč. Leta '93 je studio v Tivoliju, kjer je bilo vse posneto, zgorel. Nato sem nabavil dodatno opremo in še enkrat smo vse posneli v mojem studiu. Takrat smo igrali v Sloveniji, saj je bila spodaj vojna, in takrat sta se tudi začela razširjati disko in tehno. Igrali smo po diskih, kjer si s špilom začel šele ob enih, to pa ni bilo to. Ljudje so prihajali na žur in jim je bilo vseeno, kaj za glasbe se vrti, tako da takega občutka kot na koncertih ni bilo. Imeli smo okrog dvajset nastopov po diskih in nato smo odnehali.«

Buldožerji so lansko leto praznovali trideset let obstoja. Ponovno so se zbrali, tudi delali, in pravijo, da je čas primeren. »Tole v ljubljanskih Križankah je bil spet pravi rock, pravi žur. Včeraj smo igrali v Zagrebu, kjer je bilo tudi enkratno.« Tudi razpoloženje v skupini je zelo dobro. »Bila so obdobja, ko je bilo napeto in ko je bilo sproščeno. Danes pa gledamo na vse skupaj tako, da se imamo fajn. Da homo igrali in ob tem, kar smo skozi kariero naredili, tudi uživali.« Načrtujejo še koncerte v Beogradu, Sarajevu, Skopju in Podgorici pa tudi manjše koncerte po različnih krajih.

O Prekmurju, bratrancu Jožetu in želji za prihodnost

Zaradi obilice dela (ima namreč tudi lasten studio) se v Prekmurje vrača redkeje kakor v otroštvu. »Če le utegnem, grem rad.« Z bratrancem Jožetom sta v dobrih odnosih. Spominja se njegovega obiska, ko sta bila mlajša. »Doma me je sekirala neka oboževalka in ni hotela iz hiše. Takrat je moral Jože do poznih ur popivati z mano, dokler obiskovalka ni zapustila hiše. Jože je v redu. Njegovi prvi bendi so snemali pri meni.« Na vprašanje, kako gleda na njegovo glasbeno udejstvovanje, pa odgovarja: »Hja. Vsak človek najde nekaj, kjer je najbolj doma. Tudi Jože ima v sebi nekaj buldožerskega, rad se zafrkava. Moram reči, da sem bil na nastopu v Domžalah in sem se neznansko zabaval. Za njimi je prišla kot zvezda večera na oder Rebeka Dremelj, ki je bila tako sranje, da se bog usmili. Mislim, da so ljudje prišli zaradi nje, ker je bila takrat blazno popularna. Kmalu so vsi zvižgali in prosili nazaj Retaše.«

Borut pravi, da najbolj uživa, ko igra in ustvarja. »Pri meni so snemali Dan D. Pero Lovšin, Tomaž Domicelj in pred dvajsetimi leti tudi skupina Niett. Vsakemu rad svetujem in mu pomagam pri aranžmaju, še vedno pa najraje nastopam.« V prihodnje želi posneti še kakšno ploščo skupaj z Buldožerji, in to na spontan način, kakor so ustvarjali včasih.

Iztok Štefanec

Deseti

Klimatsko zdravilišče, otok Lošinj med 17. in 24. septembrom, dnevi aktivnih počitnic za 125 poslušalcev in ustvarjalcev sredine večerne oddaje na radiu Murski val v organizaciji poslovne enote TA Relax iz Murske Sobote. S prihodom smo odgnali dež, z odhodom s seboj odnesli sonce ...

Program za vse okuse: jutranja telovadba, čez dan izleti in potepanja, kopanje na čudoviti peščeni plaži, predajanje soncu, posedanje ob kavici v Malem Lošinju, čajanke, zvečer pa ples in petje ob spremljavi glasbenika Jožeta Tivadarja iz Lipovec in kvarnerskih glasbenikov do poznih nočnih ur ...

Začelo se je s krstom novih mursko-morsko-valovcev, za katerega so poskrbeli nezamenljivi Andrej Berden, Mira Marko in Jože Zemljič, ki se je udeležil vseh desetih skupnih letovanj.

Ena od naših izletniških točk je bil otok Susak, ki se zaradi svojih peščenih nanosov na apnenčasti skali popolnoma razlikuje od sosednjih otokov ter ponuja vse letne čase razkošno vegetacijo in nepregledne peščene plaže, pohvali pa se lahko tudi s posebnim blatom, v katerem se poleg zdravilnih učinkov skriva tudi veliko školjk ... In če legenda o plodnosti drži, se bo poznalo že čez mesece tri ...

Kosmajerjevega Tončka z ženo Zinko in Emila Pavliča je na Susku najbolj navdušila nizkorastoča vinska trta. Dokler nista preverila, nista verjela, da iz njenih plodov pridelujejo svetovno znano vinsko kapljico ...

Simona Špindler FOTO Flavio Dotto

Vodstvo turistične agencije Relax nas je ob desetletnici presenetilo s čisto pravim ribiškim piknikom in torto velikanko. Po naporni pojedini smo vendarle še zbrali toliko moči, da smo ob spremljavi Lujzekove tamburice zapeli mursko-morsko-valovski himno.

MURSKO MORSKI VAL

Po jutranji telovadbi in zajtrku smo se vsak dan zbrali pred hotelom na plaži s kristalno čistim morjem in se odpravili novim dogodivščinam naproti ...

Prijazna domačinka v tradicionalni narodni naši nam tega ni mogla potrditi. Pri 83-letih je namreč še vedno devica, ker ni našla »ta pravega«. Med mursko-morsko-valovci pa je našla »ta prave stranke« in nam prodala kar nekaj ročno izdelanih oblačil in prtičkov. Poslušalka Irena Zver je pri njej kupila laneno srajco.

Unije, na zahodu lošinjskega arhipelaga, so že od daleč prepoznavne po arhitekturi hiš, njihova posebnost pa je tudi v tem, da imajo domačini in turisti z Lošinja poleg ladijske povezave zagotovljeno tudi vsakodnevno letalsko povezavo. Mursko-morsko-valovci smo po ogledu znamenitosti tega otoka uživali v kopanju in sončenju, žejo pa smo si gasili z domačo kapljico iz Kapelskih gor, za katero je poskrbel poslušalec Franc Štuhec.

Oto Luthar, direktor ZRC SAZU

Osebna izkaznica

Oto Luthar, 1959, Murska Sobota, zgodovinar, direktor Znanstveno-raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, dekan Fakultete za humanistiko na univerzi v Novi Gorici in gostujoči predavatelj na univerzi v Mariboru. V zadnjih petnajstih letih je tematiziral izbrana vprašanja iz kulturne zgodovine prve svetovne vojne, multikulturalizma ter zgodovine in teorij zgodovinopisja, v zadnjem času pa se sistematično ukvarja z najpogostejšimi stereotipi o Prekmurju in Prekmurcih ter z radikalno predelavo zgodovinskega spomina v srednji in jugovzhodni Evropi.

Rezultati njegovega raziskovalnega dela so izšli v trinajstih knjigah oz. zbornikih v Sloveniji, Avstriji, Kanadi in Izraelu, kot referent na različnih konferencah pa jih je predstavil v Evropi, ZDA in Avstraliji.

Na letalu iz Ljubljane do New Yorka in nazaj je pred tremi leti končno uspel prevesti svoj priljubljeni strip Maus Pulitzerjevega nagrajenca Arta Spiegelmana, ki bo konec novembra končno izšel tudi v trdi vezavi ...

Po doktoratu iz zgodovine na filozofski fakulteti v Ljubljani je eno leto preživel na Svobodni univerzi Berlin, v šolskem letu 1989/00 pa je bil gostujoči predavatelj na severnoameriški univerzi (Yale University), ki je izšolala zadnje tri ameriške predsednike; mimogrede, zadnji je imel bolj slabe ocene ...

Kot direktor ZRC SAZU in kot član uprave Ustanove Fundacije dr. Vaneka Šiftarja si zadnjih pet let prizadeva, da bi podobno kot v Novi Gorici ZRC SAZU tudi v Prekmurju odprl raziskovalno postajo, v okviru katere bi se v prihodnjih letih trije ali štirje mladi raziskovalci in raziskovalke lahko sistematično ukvarjali s proučevanjem naravne in kulturne dediščine Prekmurja. Del te dediščine je navsezadnje tudi pravkar izdani Slovar stare knjižne prekmurščine, ki ga je pred več kot četrt stoletja oblikoval prof. Vilko Novak, v knjižni obliki pa so ga izdali sodelavke in sodelavci Instituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Ob razmišljanju o tem in podobnih projektih si med (vse pogostejšimi) vožnjami med Ljubljano in Mursko Soboto krajša čas tudi z razmišljanjem o tem, od kod izvira njegov vse pogostejši strah pred nostalgijo za Prekmurjem ...

Za sedaj je ugotovil predvsem to, da ga nostalgija za domačimi kraji in ljudmi spremlja že vse življenje:

»Na začetku je bila to nostalgija mojih staršev in sorodnikov, ki so malodane kolektivno odšli na delo v Nemčijo, kasneje pa me je to čudno hrepenenje spremljalo na vsakem nadaljnjem koraku v življenju. Srečal sem ga pri Prekmurcih v Mariboru, kjer sem preživel osnovnošolska in gimnazijska leta, spremljal me je v pogovorih s prekmurskimi študenti v Ljubljani, kasneje pa sem nanj naletel

Tö je on

Zgodba z naslovnice

tudi v Berlinu, New Havenu in v vseh drugih krajih, kjer sem sam ali z družino preživel vsaj toliko časa, da sem (smo) se za silo udomačil(i) in spoznal(i) nove ljudi. Neko poletje sem jo izsledil tudi v pensilvanijskem Betlehemu, kjer sem spoznal potomce Prekmurcev, ki so vse do osamosvojitve Slovenije mislili, da so Vendi ...

Tudi zato se mi zdi, da je bila zame nostalgija po Prekmurju doslej vedno nostalgija nekoga drugega. Ko sem v nemškem Konstanzu poslušal pogovore svojih staršev in njihovih prekmurskih prijateljev, je bila to tipična nostalgija gastarbajterjev, ki so me poslali domov v šolo, pa nostalgija staršev mojih sošolk in sošolcev, ki so vsako soboto po šoli in službi hiteli nazaj »domov« ...

Domov v Bogojino, Beltince, Petrovce, Kobilje, Vanečo ... in na druge konce Prekmurja, čeprav je med tem njihov pravi dom zrasel na Štajerskem ali bolj oddaljenih delih Slovenije, od koder pa vsakotedensko romanje domov ni bilo več mogoče ... toda to je že del neke druge zgodbe ...

Na tem mestu želim povedati predvsem to, da smo kot otroci izseljencev svoje starše samo spremljali, saj njihove nostalgije nismo mogli podoživeti. Prej nasprotno, njihove vsakokratne transformacije iz novopečenih Štajerk in Štajercev, Gorenjcev, Primorcev so se nam zdele precej nenavadne, včasih pa tudi malo smešne.

Naša nostalgija oz. naš hrepeneči spomin na Prekmurje je bil namreč precej drugačen, predvsem pa manj travmatičen. Nas so spremljale predvsem dogodivščine preteklih poletnih in zimskih počitnic in prijetna zavest, da imamo zagotovljen dostop do nekakšnega rezervata drugačnosti, zaradi česar smo bili v bistveno boljšem položaju. Naslajali smo se lahko na dve izkušnji: po eni strani smo se lahko opirali na tradicionalno družinsko mrežo naših staršev, po drugi pa smo bili »bogatejši« za izkušnje iz novega okolja. Še več, po teh izkušnjah smo starše pogosto celo prekašali ... Ali pa tudi ne ... Brez dvoma pa smo staršem ostali precej podobni v svojem strahu pred tiste vrste nostalgijo za Prekmurjem, ki bi iz nas naredila štoraste, neiskrene ali patetične nedeljske lokalpatriote, ki z nereflektiranim iskanjem korenin in dobrimi nameni svoje »rojake« po nepotrebnem obremenjujejo ali tako ali drugače spravljajo v zadrego.«

**Zgodbe
ki jih piše
žirjenja**

**Aleksander
Kerčmar iz G.
Petrovec 81 a**

Obiskal sem ga na njegovi domačiji, najprej v stari vzorno obnovljeni hiši, ki je bila po njegovih besedah zgrajena tam nekje leta 1850, od vsega začetka je pripadala njegovim prednikom in danes njemu. S svojo značilno natančnostjo, znanjem in duhovitostjo mi je razkazoval izbo, v kateri ima razstavljeno kmečko orodje. Hiša je danes v takšnem stanju, da bi ga pohvalil vsak etnolog in krajinski arhitekt, ki se zavzema za obnovitev starih domačij. Zraven nje ima sezidano hišo, v kateri prebiva z ženo. Dejaven je še na različnih področjih, oddih pa najde v vinogradu, v katerem prideluje grozdje za cenjeno vino.

Svojo življenjsko zgodbo je začel pripovedovati takole:

»Rojen sem bil 11. maja 1934 v Gornjih Petrovcih, prav na tem dvorišču, kjer živim še danes. Oče je bil Aleksander, lončar po poklicu, mama pa je bila Terezija, rojena Lucu. Bil sem edinec. Pri hiši sta bila dva obrtnika, dedek je bil tkalec, oče, ki se je leta 1932 priženil k hiši, je družino preživljal z lončarstvom. Spomnim se, kako sem večkrat z očetom šel na sejme po Goričkem, kjer sva prodajala izdelke, ki so jih takrat potrebovali.

Seveda smo imeli še nekaj malega obdelovalne zemlje, da smo redili nekaj svinj, tri krave, ponavadi smo imeli še telico in telička. Za takratni čas je bilo to srednje gospodarstvo. Osnovno šolo sem obiskoval v Gornjih Petrovcih, in sicer sem bil v prvem razredu še učenec v stari Jugoslaviji, nato štiri leta v času okupacije, takrat sem se tudi naučil madžarskega jezika. Po vojni so mi

Poskušal se je v marsičem, toda najraje je delal kot ...

preostala še tri leta obveznega pouka v novi Jugoslaviji. Potem sem se želel izučiti za obrtnika, vendar ni bilo denarja. Pri očetu in pri Palatinu v Pečarovcih sem se izučil lončarske obrti, leta 1950 pa z odliko opravil izpit. Kot pomočnik lončarske stroke sem vse do leta 1954 delal doma pri očetu. Dela mi ni manjkalo in nekoč sem iz Ljubljane dobil naročilo za izdelavo kavnih lončkov za kolodvorsko restavracijo. Čez leto dni so prekinili pogodbo, ker so bili izdelki tako zelo fini, da so jih gostje kradli.

Naj še povem, da sem se v tistih letih vključil v Mladinsko organizacijo Gornji Petrovci. Vsa ta leta sem kot mladinec in pozneje v zakonskem stanu aktivno deloval na družbenem in političnem področju takratne občine Petrovci - Šalovci.«

In vaša nadaljnja zgodba?

»Nisem več želel delati kot lončar, ker glineni izdelki niso šli v promet. Saj veš, po vojni so prišli drugačni časi. Pisalo se je leto 1952, ko je v Gornje Petrovce prišla poučevati mlada učiteljica Marija, doma iz Odranec.

Aleksander z ženo pred svojo rojstno hišo

Taksist, gasilec in

Bila je aktivna še na drugih področjih, ne le v razredu. Skupaj sva sodelovala v dramski sekciji, vodila je pevske vaje in še kaj. Med nama se je rodila ljubezen.«

Torej ljubezen na prvi pogled?

»Tako je. Leta 1954 sem šel kot mladinski funkcionar v vojsko, kot vezist v Mostar. To je bilo obdobje od 9. aprila 1954 in do 25. decembra 1955, ko sem se vrnil kot desetar. Imel sem možnosti za napredovanje v vojski, toda nisem želel postati podoficir in potem oficir. Moja edina želja je bila, da grem domov.«

Vas je ljubljena čakala?

»To pa. Leta 1957 sva se poročila in še danes mi je dobra žena. Imava dva otroke, Bredo, ki z družino živi v Gornjih Petrovcih, in sina Darka, ki je uspešen samostojni podjetnik in je poročen v Murski Soboti. Oba imata prijetne družine. Hčerka Breda in njen mož vodita lastno vrtnarstvo in cvetličarstvo.«

Bili ste vedno iznajdljivi. Lončar niste ostali, kaj ste postali?

»Na priporočilo občinskega političnega vrha sem se leta 1959 vpisal v Srednjo kmetijsko šolo Maribor. Imel sem možnost šolanja v Rakičanu, toda mene je zanimala smer sadjarstvo - vinogradništvo, ta pa je bila najbližje v Mariboru. Domov sem se vračal le tedensko enkrat ali pa še to ne. Takrat še samo hčerka in žena sta me neizmerno pogrešali. Po končani šoli leta 1961 sem se zaposlil v Kmetijski gospodarski zadruzi v Gornjih Petrovcih. Kot kmetijski tehnik sem postal prodajalec kemičnih zaščitnih sredstev za zaščito rastlin. Da povem še za leto 1961, ko sem se v Petrovcih med drugim ukvarjal še s sadjarstvom in je kmetijska zadruga na Pindži začela graditi temelje za skladišče. Za to je izvedel nekdanji funkcionar Kolaric in želel, da se tam zgradi večji objekt, ki bi primeren tudi za turistične namene. Ljudje smo hodili delat z veseljem, polni energije in želje po svetli prihodnosti, zato ni bilo zaman na stavbi zapisano, da je to delalo delovno ljudstvo tega kraja.

Na razpis Kmetijske zadruge Grad sem se prijavil na delovno mesto poslovođe v enoti na Kuzmi. Tam sem bil do leta 1965, ko so kmetijske zadruge razpadle. Spomladi leta 1966 sem se zaposlil pri Kmetijskem kombinatu Ptuj, in sicer kot centralni skladiščnik in upravnik počitniškega doma v Crikvenici. To delo sem opravljal kratek čas, le dve leti, potem sem se zaposlil v podjetju Intes Maribor, v petrovski pekarni. Razvažal in prodajal sem kruh, kar sem počel do leta 1974, ko so ukinili peko, kajti kruh se je slabo prodajal. Ponudili so mi pekarno, da bi jo vodil, a tvegati nisem upal. Za nekaj časa sem se zopet zaposlil v Kmetijski zadruzi Panonka v Križevcih, vendar sem dobival majhno plačo in sem dal odpoved.«

Pravi poklic zanj je bil taksist

»Leta 1976 sem začel kot taksist v Murski Soboti, kar sem opravljal do leta 1996, do svoje upokojitve. Torej skupno devetnajst let sem opravljal poklic, ki sem ga imel rad. Nikoli se mi ni zgodilo nič nevarnega. Danes je postal ta poklic nevaren, predvsem ponoči. Vsakega, ki je prišel k mene, da bi ga peljal, sem sprejel, v kakršnemkoli stanju je bil, četudi sumljiv.«

Ste »šibali« tudi na dolge razdalje?

»Najrajši, če je le bilo mogoče. Bilo je precej voženj na letališče v Zagreb, Gradec, Dunaj, Budimpešto, Stuttgart, Ingolstadt, München, Trst, Beograd, Sarajevo, celo med vojno leta 1993 je prišla stranka, ki sem jo poznal, s prošnjo, da jo odpeljem v Dobo. Odpeljal sem jo do Slavonskega Broda, naprej pa me niso pustili. Stranka je plačala in šla svojo pot, jaz pa v hotel, nakar so me zjutraj ob treh zbudili strel v okolici. Takoj sem usedel v avto in se srečno vrnil v Slovenijo.«

Na stenah vidim vse polno priznanj, pohval, med katerimi je največ gasilskih. Ste tudi gasilec?

»Tako je, 10. februarja 1952 sem se včlanil v Gasilsko društvo Gornji Petrovci, katerega

Kdo pa so ti mladi fantje?

Izraelitska poroka

»... Njegove noge so alabastrni stebri, / postavljeni na zlatih podstavkih. / Njegova postava je kakor Libanon, / izbrana kakor cedre. // Njegova usta so sama sladkost, / ves očarljiv je. / Tak je moj ljubi, tak moj dragi, / hčere jeruzalemske...!« To sta dva verza iz petega poglavja Visoke pesmi, ki je dragoceno judovsko pisno izročilo. Noben spis podobnega obsega v svetovnem slovstvu ni navdihnil in izzval toliko razlag in tolmačenj kakor prav Visoka pesem.

Visoko pesem pogosto berejo na krščanskih in seveda tudi judovskih porokah, saj so jo spisali Judje, čeprav je njen nastanek še vedno zavit v precejšnjo meglo.

Visoko pesem so prebiral na poroki v začetku tridesetih let prejšnjega stoletja, pravijo, da je bilo leta 1932, ko je nastala objavljena fotografija. Takrat sta se v sinagogi v Murski Soboti poročila Maksimiljan Singer, veletrgovec iz Gornjih Petrovc, in Jolanka Hahn, trgovčeva hči od Grada.

Poroka je vesel dogodek, ki jih v judovskih skupnostih ni petdeset dni, in sicer med pasho in šavoutom. Porok ni tudi ob praznikih, ki spominjajo na tragične dogodke iz Izraelove nacionalne zgodovine. Med Judi je tradicija, ki še ponekod velja tudi danes, predvsem v ortodoksnih delih, da bodoči ženin poprosi sorodnika, da bi šla prosit mladenkine starše za roko njihove hčerke. Obenem se dogovorijo, kdaj in kje bo poroka. Kozarec za srečo razbijejo ob snubljenju, večkrat pa po poročnem obredu v sinagogi in na slovesni gostiji.

Na poročni dan je prišel ženin po nevesto z vprežnim vozom. Nevesta je bila oblečena v dolgo belo obleko z vlečko, ki sta jo nosili dve deklici, Jucika ter Božika. Poročni obred je bil v sinagogi, in sicer pod posebnim visokim baldahinom, ki ga imenujejo *hupe*. Pod baldahinom so stali mlado-

poročenca in rabin dr. Lazar Roth, ki je opravljal obred z blagoslovom, mladoporočenca pa sta si izmenjala poročna prstana. Ko sta mladoporočenca odhajala iz »templja«, so ju svatje posipavali s cvetjem in jima v verzih zaželeli srečo in plodnost. Nato se je začela vesela poroka s fotografiranjem, da je ostal spomin za danes in v prihodnje. Na fotografiji v tretji vrsti iz leve strani s klobukom na glavi stoji soboški židovski kantor gospod Mavro Darvaš.

Družina ženina Maksimiljana je živela v Dolencih, sestavljali so jo ženinov oče Zigmund Singer, sicer rojen v Szepethu na Madžarskem (stoji v drugi vrsti tretji iz leve); četrti z desne v isti vrsti je Beno Singer, brat Zigmunda Singerje, torej ženinov stric. Potem naslednji je Julij Singer, brat Maksimiljana oziroma Mikše, kot so ga klicali. Imel je še sestro Anico oziroma Anuško Singer, ki je bila zaposlena kot poštna uradnica v Šalovcih (v zadnji vrsti prva z desne).

V izvoljenki družini Hahn pri Gradu na Goričkem so živeli gospodar Mihael Hahn - Mikša (na fotografiji v drugi vrsti šesti z desne strani), soproga Irena (v drugi vrsti sedma z desne strani), rojena Ascher v Murski Soboti, ter otroci Ludvik (v drugi vrsti prvi iz desne), Iboljka Viola (v drugi vrsti prva iz leve) in najmlajša hčerka Elizabeta Božika, rojena leta 1926 (sedi v prvi vrsti druga z leve). Na njeni desni sedi Judita Hahn, ki se je s svojim igralskim poklicem zapisala v slovensko zgodovino filma in gledališča. Nevestin brat Ludvik Hahn je bil zaposlen v tiskarni svojega strica Izidorja Hahna v Murski Soboti. Omeniti je treba, da je živel velik del Hahnovega sorodstva v Soboti, kjer so bili tiskarji in grosisti. Jolanka se je po poroki preselila k izvoljenemu v Gornje Petrovce in po nekaj letih k sebi vzela svojo najmlajšo sestro Elizabeto, ki je obiskovala gimnazijo v Murski Soboti, kamor se je eno leto vsak dan vozila z »goričko mariško«. Po enem letu šolanja v Murski Soboti sta jo svak Maksimiljan in sestra prikrajšala za vsakodnevno dolgo vožnjo po železni cesti in ji najela stanovanje pri družini Kukel v Murski Soboti.

V Gornjih Petrovcih in okolici se nekateri starejši še spominjajo znane družine Singer in pripovedujejo, da so bili zares prijazni, naklonjeni ter velikodušni ljudje. O Maksimiljanu oziroma Mikši Singerju znajo povedati, da

je bil izjemno uspešen veletrgovec, ki je manjšim trgovcem dajal na up, denar pa so mu prinesli, ko so blago prodali. Denar je tudi posojal domačinom in tistim, ki so odhajali na sezonsko delo. Vse dolžnike je skrbno zapisoval v svojo debelo knjigo. Po pripovedovanju je Mikša, ko je prišel v vaško gostilno, plačal pijačo vsakemu gostu in z darili obiskoval svoje stranke in reveže.

Ko se je vedelo, da bodo vse Žide odpeljali nekam »daleč«, so bili tudi Singerjevi na tem seznamu, enako tudi Hahnovi, vsi, ki so na tej fotografiji. Med okupacijo so bili na oblasti Madžari, ki so po pripovedovanju nekoga od Hahnovih z njimi ravnali ravno tako grobo kot Nemci, le da jih niso odpeljali v taborišče smrti.

Nekateri domačini, ki so vedeli, da bodo Singerjevi morali zapustiti dom, so dogodek opazovali s soslednjega hriba Pindža in čakali na priložnost, da bodo vse blago in družinsko imetje pokradli. Singerjeve so esesovci odvedli z nekaj malega prtljage, ki so jim jo kasneje tudi odvzeli, na Hodoš in od tam v mrzlih vagonih odpeljali v Auschwitz, kjer je bil za večino prekmurških Judov tragičen 22. maj 1944. Takrat so jih usmrtili v plinskih celicah. Nemci so vse, kar je bilo v hiši, natovorili na tovarnjake in odpeljali. Enako je bilo tudi s Hahnovimi in z vsemi izraelitskega rodu. Iz družine Singer se ni vrnil nihče, le nekateri redki sorodniki Jolanke Hahn so preživeli vse grozote taborišča. Na Singerjeve v Petrovcih spominja njihova družinska hiša, ki je ostala prav takšna kot pred letom 1944.

In rasizem proti drugačnim, tako ali drugače, danes spet vse bolj narašča.

Pred kratkim mi je judovski prijatelj iz Budimpešte povedal, da je sedaj na Madžarskem večji antisemitizem kot v Nemčiji, kjer dobivajo neonacisti vedno večjo oblast. Bo zgodba o zatiranju sploh kdaj končana in do konca izpovedana?

Bojan Zadravec

vinogradnik

Fotografija je nastala na znani Pindži leta 1962. Aleksander sedi na svojem drugem motorju.

član sem še danes. V letu 2003 sem bil imenovan za višjega gasilskega častnika 2. stopnje. Bil sem podpoveljnik in poveljnik ter sektorski poveljnik v sektorju Gornji Petrovci. Ob nastanku občin sem bil izvoljen za poveljnika poveljstva in pozneje za poveljnika Gasilske zveze Gornji Petrovci.

Poudariti je treba, da je prejel Aleksander Kerčmar za nesebično delo številna priznanja in odlikovanja. Leta 2003 je bil imenovan za častnega poveljnika GZ Gornji Petrovci. Za delo v gasilstvu je dobil leta 2003 občinsko priznanje in naziv častni občan Občine Gornji Petrovci. V svoji gasilski karieri je napisal kar nekaj skript in priročnikov, namenjenih mladim gasilcem.

Poskusil se je tudi v politični modrosti kot član Demokratične stranke upokojencev Slovenije. Že nekaj let pa z ženo Marijo vodita Društvo upokojencev Gornji Petrovci in Aleksander je motor pri organiziranju izletov. Kako ne bi upokojeni dolgoletni taksist vedel za prijetne kraje, kjer se odpočije duša, ki ima za sabo življenjsko zgodbo taksist ali kmetovalec, kot obrtnik ali delavec v tujini.

FOTO

Bojan Zadravec

VANEKOV
KOUT

Volitve so falabougi gotove, bar prvi falat. F 138 občinaj se je zgodila vola naroda. V 78 občinaj pa de se še inouk godila, v začetki novembra. Kakoli de što gučo, pa mel kakše pripombe je v velkoj nevednosti. Večina je zbrala župane, če je pa nej bil njegov kandidat zvoljeni, što njemi je krijf? Po

zadnji podatka se je že v nedelo večer začo naval na apoteke. Najbole so šle tablete za glavou. Si tisti ka so skouz spadnoli za županske pa svetniške stouliche se spitalajo: »Ka je tou meni trbelo?« Naj se li, vej pa oni majo s ten nevoło, nej mij.

Naša prestolnica se pa od nedele dale zove Jankovićevo. Bivši najboukši sousid je napravo pravi darmar. Vladajoča koalicija pa tuj opozicija je doživejla pravi Waterloo. V lublanskem mestnon svejti ma Lista Zorana Jankovića absolutno večino. Po domače povedano, se de tak, kak si večina oblastnikov želej, kak de on pravo. Lidje bar tisti ka v Lublani pardon Jankovičovon živejo, so jasno pokazali ka njin je razni gibanj za toplo, pa mrzlo vodou, pa za pravičnost, pa razvoj, pa za ekološko pridelavo brokolija, pa ka ti ges znan štere se. Oblastniki pa fejš premišlavlejo kelko ma pri sen ton naš mali rojak. Pa se njin njuve lego kocke od toga štera kocka, de na šteron mesti stala na bodoči državnozbornski volitvaj malo poderajo. Še bole jih pa mantra če ta LZJ nede gratala sesplošna slovenska stranka. Do pa stoupcentno v ton Zokijovon volilnon mandati dosta več na lejvon brejgi zidali v Lublani kak na desnon. Pa što je Jankovića volo? Tisti ka se pišjejo na ié? Tisti ka bi radi meli džamijo? Tisti ka delajo v Mercatori? Tisti ka njin je pun k.... strank pa sega toga? Meni je čista seeno. San pa gvūšen ka stadion bou. Nouvi, lejpi pa velki v Lublani. Zadnji mejsec je bilou se tak, kak če bi se zavole tej volitev, nika drūjgo nej godilo pri nas. Najvekši roker je bil pa nedvomno strokovnjak za raziskovanje

Ljubljana
Jankovićevo

skrivnosti globin ženskih mednožij pa poberanja stanarine v neprijavljeni stanovanjaj gospod Rupar. Priimek ma rejsan pravi Rupa(r). Cilou odstopo je z mesta poslanca. Saka čast. Bougi glyj nede, ka njemi še leto dnij sleduje poslanska plača. Ati se je spitalo, kak bi bilou, če bi tuj druge poslance malo prevetrili, pa njūve stranpoti zeli pod drobnogled.

Najbole sva se pa z atijon smidala, da sva poslušala strankarkse prvake. Neglede na tou kelko menje ma štera stranka županov ali pa svetbikov, si po vrsti so v en glas bilij zelo zadovoljni z rezultati volitev. Če ges tou razmin? Mogouče san še premali. Je pa zgino prvi slovenski pes. Najvekši bi cilou lejko pravli. Brodi je odišo v večna pesja lovišča. Prej, ka je že pred meseci kak prvi pes na svejti henjo gesti mesou. Tak čista san od sebe. Pa nej ka bi naši mediji zgrabili priliko pa ga promovejrali

po cejlon svejti. Si lejko mislite na CNN-i, pa na BBC-ji, pa na inerneti. Brodi – prvi vegetarijanski pes na svejti. Nika. Rajši so pijsali kak te pa of županski kandidat od drujgoga grdou guči, pa ka je, pa je nej napravo. Če si što misli, ka je Brodi zavolo toga zgino ka je enjo mesou gesti, naj dobro premisli, ka se ga kakša tožba ne prijme.

Pomali moren končati. Vij pa začajte bole kak na tou, ka de vaš ljubljani župan naslednje štriri lejta delo, pa koga de v slujžbo zel, pa koga nede, pa če de kanalizacija gotova, pa če nede, pa če de asfalt glyj mijmo vašega vikenda, pa če nede, pa tak dala, pa tak dale, premišlavati, kak te za malo več kak dva mejsca, z evrojami plačovali položnice, pa špecertjo, pa špricer. Si predstavlate cenik. Špricer = 0,5 EUR. Nešternin še dugo nede jasno, ka je špricer nej prejk nouči grato nula 5, liki ka košta pou evroja.

P.S. (pozabo san) Lipou je živeti v našoj dra-goj Sloveniji. Članici NATO -ja, pa EU -ja. Samo že izda na Balkani. Danes za jutri. Jutri za pujutrišnjem. Pa tak naprej do penzije.

VANEK

Svet
digitalnih
tehnologij

Prihodnost interneta

Prihodnja generacija interneta ne bo le bolj prenosna in osebna. Bolj bo tudi izkoriščala moč ljudi in s tem omogočila lažje in hitrejše iskanje želene informacije.

Običajna metoda brskanja po internetu je dobro znana spletna povezava oz. link – »klikni tu, pa boš videl novo stran«. Prihodnost pa bo hitra, dvosmerna komunikacija, ki se počasi že razvija. Sodobne tehnologije nam bodo kmalu omogočile povezavo z internetom, kjerkoli bomo. Inovativne aplikacije bodo omogočile dostop do informacij od koderkoli in delo s sodelavci po vsem svetu. Nove internetne strani in storitve bodo ponujale informacije po meri uporabnika. Strani s celimi kupi slabo preglednih informacij bodo postale zastarele.

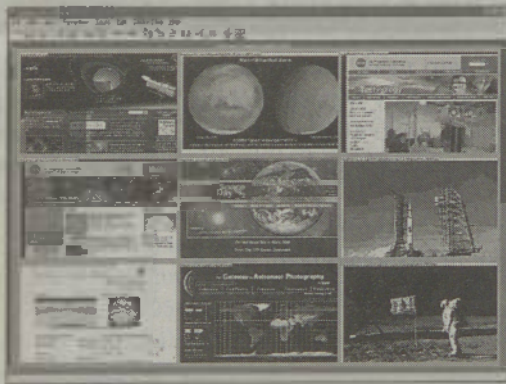
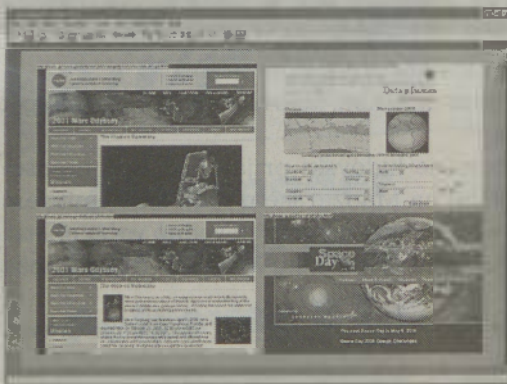
Ena od takšnih tehnologij je WiMax, ki je zelo hitra brezžična povezava. Spada pod »4G« oz. četrto generacijo mobilnih tehnologij (tretjo predstavlja UMTS). Obljubljen hitrosti naj bi bile med dvema in štirimi megabiti na sekundo (mbps) za sprejem in 500 kbps do en mpbs za pošiljanje. Hitrost naj bi zadoščala tako za domačo uporabo kot tudi za uporabo na poti. Na začetku (predvidoma naslednje leto) naj bi deloval WiMax s posebnimi telefoni oz. prenosniki, pozneje pa naj bi se uporaba hitro raz-

(tekst, slike, video). Boljša in lažja medsebojna interakcija bo privedla do novih načinov družabnega, osebnega in poslovnega sodelovanja. Profesionalni novinarji bodo recimo lahko sodelovali z amaterji, kar bo dalo večji dostop do informacij in boljši ter hitrejši rezultat. Lep primer so vedno bolj razširjeni blogi, kjer ljudje pišejo in komentirajo vse mogoče.

Potenciali v prihodnosti so neomejeni. Seveda so na poti tudi pasti – morebitna izguba enakopravnosti pri dostopu do interneta, kjer bi podjetja morala plačevati za boljše povezave. To bi bila prednost za velike. Druga stvar so avtorske pravice. Ob objavi določenih kočljivih vsebin lahko pride do težav. Velika zaostritev pa ima lahko za posledico slabši dostop do informacij. Tudi zaščita in anonimnost skrbita ljudi. Zaradi tega se nekateri ne odločajo za osebno in poslovno komuniciranje po internetu. Na koncu omenimo le še trenutno dostikrat premajhno hitrost in preveliko ceno povezav.

Prihodnost interneta nam lahko prinese dosti novih možnosti in odpre nova obzorja. Seveda ob predpostavki, da se bomo znali oz. tudi želeli tehnološko in družabno temu prilagoditi.

Dr. Matej Gomboš

širila. Predvideva se podpora tudi pri namiznih računalnikih, usmerjevalnikih in predvajalnikih mp3.

Za tiste, ki delajo bolj stacionarno, je prihodnost optična povezava. Omogoča precej višje hitrosti kot večina trenutnih kabljskih in ADSL-povezav. Odpravila naj bi se pomanjkljivost, kjer je hitrost povezave od uporabnika (»upload«) dosti manjša kot hitrost do uporabnika (»download«).

Nove internetne storitve bodo zelo podobne navadnim namiznim aplikacijam. Poudarek bo na produktivnosti, povezovanju in mobilnosti. To že lahko opazujemo, ko nekatera podjetja ponujajo internetne pisarniške, poslovne ali finančne aplikacije. Dostop do podatkov in programa je s pomočjo brskalnika omogočen od koderkoli. S tem bo omogočena lažja uporaba vseh naštetih programov tudi z manjšimi napravami, kot so dlančniki ali mobilni telefoni. Zanimive so tudi internetne družabne strani, kjer je možno na nove načine komunicirati z ljudmi in reševati svoje ali skupne probleme.

Tudi iskalniki bodo pametnejši. Danes se jih večina zanaša na algoritmčno iskanje in razvrščanje rezultatov. Želja je, da se uporabnikove želje in namen iskanja bolje določijo in se s tem omogoči še natančnejše in hitrejše iskanje. Principi, kjer dobimo kot rezultat deset povezav in moramo sami preveriti, ali nam katera ustreza, bodo nadomesteni z inteligentnejšimi metodami. Te bodo lahko na določen način predvidele, kaj hočemo iskati, in nam ponudile ustreznejše načine iskanja zelenih informacij. Lažje se bo tudi znašli med rezultati različnih tipov

Z našega štedilnika

Koruzna juha z morskimi sadeži

30 g masla, 80 g čebule, 2 stroka česna, 200 g koruznih zrn, 100 g bučk, 1,5 l ribje ali zelenjavne osnove, 1 dl suhega belega vina, 80 g paradižnikove mezge, 200 g zamrznjenih morskih sadežev, sol, poper, ščep timijana, ščep bazilike, lovorjev list, narezan drobnjak

V kozici raztopimo maslo, dodamo sesekljano čebulo in strt česen, počasi pražimo nekaj minut, dodamo koruzo in na drobne kocke narezane bučke. Zalijemo z ribjo osnovo, dodamo mezgo in začimbe. Pustimo, da zavre, in kuhamo 15 minut. Juhi nato dodamo morske sadeže in kuhamo še nekaj minut. Na koncu po želji še začimimo in potresemo z narezanim drobnjakom.

Kuhano goveje pleče s hrenovo omako

1 kg govejega pleča, 1 l vode, polovica gomolja zelene, 100 g korenja, 100 g pora, 40 g masla, 40 g moke, 60 g hrena, 1 dl kisle smetane, sol, mleti poper

Meso damo v slan krop in na majhnem ognju kuhamo približno eno uro. Dodamo zelenjavo in kuhamo še približno eno uro. Ko je meso kuhano, ga skupaj z zelenjavo preložimo v drugo posodo in shranimo na toplem.

Med tem iz moke in masla naredimo svetlo prežganje in zalijemo s pol litra juhe, v kateri se je kuhalo meso. Zavremo in kuhamo nekaj minut. Omaki primešamo nariban hren, smetano, sol in poper. Meso narežemo na rezine, obložimo s kuhano zelenjavo in prelijemo s hrenovo omako.

Nadevani krompirjevi cmoki

1,5 kg krompirja, 50 g masla, 200 g moke, 2 jajci, ščep naribanega muškatnega oreščka, ščep soli, 100 g mesnate slanine, 40 g olja, 80 g čebule, 100 g šampinjonov, 1 žlica sesekljane petersilja

Krompir dobro operemo in skuhamo. Nato ga olupimo in takoj stisnemo skozi stiskalnico za krompir. Krompirju primešamo moko, raztopljeno maslo, jajci, sol in začimbe. Na hitro zamesimo testo. Iz testa s pomokanimi rokami oblikujemo ploske kroge. Na sredino vsakega kroga damo žličko pripravljenega nadeva in oblikujemo cmok.

Danijel Kozar,
vodja kuhinje
v hotelu Ajda
Terme 3000

Za nadev na hitro prepražimo sesekljano čebulo, dodamo na drobne kocke narezano slanino in šampinjone, začimimo in dodamo sesekljan petersilj.

Cmoke skuhamo v večji količini vode, poberemo s penovko in serviramo kot prilogo k mesu in zelenjavi.

Radičeva solata s parmezanom in balzamičnim kisom

100 g rdečega radiča, 100 g belega radiča, 100 g parmezana, 3 žlice olivnega olja, 2 žlici balzamičnega kisa, sol, poper, 40 g sesekljanih orehovitih jedrc, 30 g rozin

Beli in rdeči radič očistimo, operemo, dobro odcedimo in damo v primerne skledice.

Olje in kis zlijemo v skodelico, solimo in popramo ter dobro premešamo. Tako pripravljen preliv polijemo po solati in rahlo premešamo. Na vrhu potresemo z nastrganim sirom, orehovimi jedrci in rozinami.

Kostanjeva strjenka

250 g kuhanih olupljenih kostanjev, 0,5 l mleka, 1 vanilijev strok, 40 g želatine v prahu, 4 jajca, 150 g sladkorja, 2,5 dl sladke smetane, 100 g čokolade, 50 g olja

V kozici zavremo mleko z vanilijevim strokom. Želatino namočimo v malo hladne vode. Rumenjake in sladkor stepemo v gosto kremo in počasi prilivamo vroče mleko. Kremo postavimo nad vročo soparo in stepamo, da se zgosti. Nato odstavimo z ognja in dodamo namočeno želatino. Ko se krema dovolj ohladi, dodamo olupljen in pretlačen kostanj, trd sneg beljakov in stepeno sladko smetano. S kremo napolnimo pripravljene poljubne modele in postavimo v hladilnik, da se strdi. Pripravljeno kremo zvrnemo na krožnike ter okrasimo s stepeno sladko smetano in celimi kuhanimi kostanji, ki smo jih prej namočili v segreti in raztopljeni čokoladi.

Moje
rože

Ureditev grobov ob prvem novembru

Grobove svojih najbližjih obiskujemo različno pogosto. Čeprav nimamo časa, vseeno želimo imeti grobove urejene vse leto. Grobovi so lahko posuti z različno obarvanim kamnom oziroma različne debeline, lahko so v celoti zasajeni ali delno s trajnimi rastlinami.

Primerne rastline za grobove so trajnice, ki se blazinasto razraščajo, kot npr. materina dušica, sagina, grobeljnik, razne zvončnice ipd. Zaradi pomanjkanja časa pa zasajamo različne nizko rastoče grmovnice: nizki brin, pisanolistna plazeča trdoleska, ruševje, v ozadje pa posadimo višje grmovnice, kot so stebrasta tisa, klek, siva bodeča smreka, stebrasti brin ali virginjski brin.

Čeprav grobove obiskujemo vse leto, se ob prvem novembru zberemo v večjem številu. Ni potrebno veliko cvetja, da ne bo natrpano, in se posamezno cvetje sploh ne opazi. Krizanteme so še vedno prvonovembrske rože, čeprav je primerno tudi drugo cvetje. Odločimo se za sveži aranžma ali sveže - suhi zaradi daljše vzdržljivosti. Vsekakor svojemu cvetličarju morate opisati razvrstitev rastlinja na grobu, da je aranžma po vaši želji narejen in prilagojen zasaditvi groba.

Če se lotete tega opravila sami, pa nekaj napotkov:

1. Kontrastne napetosti boste dosegli, če boste upoštevali barvno usklajenost in pestrost barv, v cvetju in pri raznih dodatkih.

2. Cvetlični aranžma ne sme biti preveč pisan, poudarjena naj bo ena barva, druge naj bodo spremljevalne v odtenkih.

3. Vsi cvetovi ali oblike cvetov, ki optično težje delujejo, naj bodo bližje sredini, kakor oni, ki optično delujejo bolj lahko.

4. Sleherna posameznost bo dobro delovala, če se cvetovi ne izgubijo v gosti masi.

5. Upoštevati moramo razmerje med posodo in cvetjem.

6. Čim bolj je cvetlični aranžma slogovno čist, tem bolj je učinkovit, saj cvetje tolaži in pomirja.

7. Previdni moramo biti, da ne bo celoten grob obložen z različnim cvetjem ali svečami.

Ureditev groba v kombinaciji belega kamna različne debeline

Olga Varga

Kristalno

Besede
mode

Kristalno čisto označuje kristal, ki se rodi iz zemlje, iz skale. Prisodobno radi uporabljamo, a odkod izvira kristal, se redkeje sprašujemo. Po indijski mineralogiji se kristal od diamanta razlikuje le po stopnji embrionalne zrelosti. Potemtakem kristal ni nič drugega kot nezadostno zrel diamant.

Kristal zmeraj privlači poglede. Njegova prozornost je eden od zgledov za združitev nasprotij. Čeprav je materialen, se vidi skozenj. Uporablja se kot simbol prerokovanja, modrosti in skrivnostnih moči, naklonjenih človeku. Tudi v pravljicah se po temnem gozdu pojavi kristalna palača. Prozorni ali prosojni kamni kot naravni kristal, kremen in diorit so med prerijskimi Indijanci od nekdaj v rabi kot talismani. V krščanstvu je svetloba, ki predira kristal, tradicionalna podoba; Marija je kristal, njen sin je nebeška svetloba.

Čar, ki ga nosi kristal, lahko nosimo skupaj z njim. Nadenemo si lahko verižico s kristali in svetloba se bo odbijala in zares lepo razsvetljevala naš obraz. Mnogo kristalov je posutih tudi po oblekah. V njih se blešči barva našega obraza ali barva obleke. V gibanju sta odseva nas in okolice. Ko smo že pri gibanju, ne moremo pozabiti še na Pepelkine kristalne čevlje. Kot lahko opazimo, so kristali okrog nas, da v nas zbujajo globlje misli. Neredko so povezani z našimi sanjami. Preden so kristalne krogle postale pripomoček za prerokovanje, so bile predmet čaščenja. Škoti so jim rekli kamni zmage.

Okrasimo se torej s kamni zmage in dajmo tej jeseni pravi žar. Če si nakita preprosto ne želimo, nič za to. Poskrbimo, da bodo materialne stvari na nas dovolj kristalno čiste, da bo skozi nas in iz nas vel sveži in pozitiven zanos.

Tatjana
Kalamar M.

Strah in Groza ne odpravita neumnosti

Na
lekarniški
tehtnici

Rosni mladenič je skrivaj vlekel cigareto za cigareto. Skrbna mati je zavohala nepridiprava in rekla svojemu ljubemu možu: »Ne prenesem več dima. Ti kadiš kot tovarniški dimnik, zdaj me pa še sin zlepa ne uboga!«

Mož je ravnodušno odvrnil: »Nič ne pomaga, draga moja. Moj kadilski oče me ni spravil proč od tobaka niti zgrda.«

Mimo je prišla hijena in nesrečna mati jo je nagovorila: »O, krvoločna hijena, požri neubogljivega sina z njegovim brezbrzišnim očetom vred, saj vidim, da ne bosta prenehala kaditi.« Hijena je odklonila: »Zakaj naj bi požrla poredna človeka?«

Od nekod se je vzel pes in mati mu je naročila: »O, zvesti pes, požri pomehkuženo hijeno, ki noče požreti porednih kadilcev.« Pes je odklonil, ker je bil vaje ubogati le svojega gospodarja.

Prišel je njegov gospodar. Mati mu je rekla: »Ti, ki imaš oblast, ubij nezvestega psa, kajti noče požreti pomehkužene hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Gospodar je odklonil, saj ni iskal svojega izgubljenega psa zato, da bi ga ubil.

Mati je opazila silni ogenj: »Požgi neodločnemu gospodarju brado, kajti gospodar noče ubiti nezvestega psa, ta pa noče požreti pomehkužene hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.«

Ogenj si ni pustil ukazovati drugemu kot svoji naravi.

Pritekla je mogočna voda in mati je dejala: »Pogasi domišljavi ogenj, kajti noče požgati neodločnemu gospodarju brade in gospodar noče ubiti nezvestega psa, ta pa noče požreti pomehkužene hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Po naravi stvari si tudi voda ni pustila ukazovati.

Mati je rekla kravi: »Pojdi in popij ono prevzetno vodo, saj noče pogasiti domišljavega ognja, ta pa noče požgati neodločnemu gospodarju brade in gospodar noče ubiti nezvestega psa, ki noče požreti pomehkužene hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Nebogljen krava ni bila žejna in je le debelo gledala.

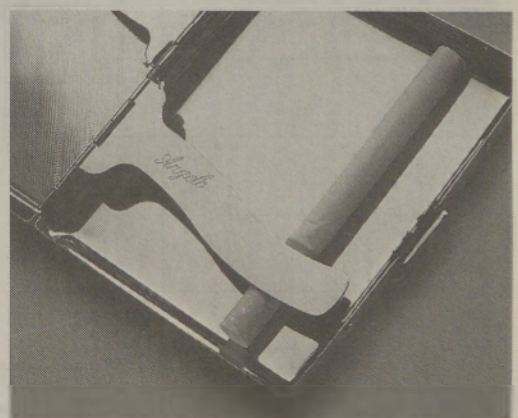
Mati je velela vedru: »Pojdi in pomolzi nebogljeno kravo, kajti noče popiti prevzetne vode, voda noče pogasiti domišljavega ognja, ta pa noče požgati neodločnemu gospodarju brade in gospodar noče ubiti nezvestega psa, ki noče požreti pomehkužene hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.«

(Ponevedoma črna
zgodba zoper zadah)

ne hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Vedru se ni ljubilo pomolsti krave.

Zato je mati ukazala miši: »Pojdi in oglodaj leno vedro, ker noče pomolsti nebogljene krave, krava noče popiti prevzetne vode, voda noče pogasiti domišljavega ognja, ta pa noče požgati neodločnemu gospodarju brade; gospodar noče ubiti nezvestega psa, ki noče požreti pomehkužene hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Pametna miš je odklonila nesmiselno opravilo.

Tedaj je zaskrbljena mati dejala mački: »Pojdi in požri miš!« Mačka je skočila, da bi požrla miš. Miš jo je ucvrla, da bi oglodala vedro. Vedro se je nastavilo, da bi pomolzlo kravo. Krava je zamukala, da bo popila vodo. Voda je stekla, da bi pogasila ogenj.

Ogenj je švignil, da bi požgal gospodarju brado. Gospodar je sklenil, da bo ubil psa. Pes je zarenčal na hijeno. Hijena se je obliznila, da bi požrla oba poredna kadilca.

Poredna sin in oče sta takoj obljubila opustiti kadilsko razvado, hijenini kremplji pa poslej prežijo na vsak njun kadeči spodrsrlaj.

Razveseljav konec z mrkim nadaljevanjem. Poznavalci opozarjajo, da so hijene mrhovinarji, ki nimajo krempljev, ampak kopita. Grdo je sicer biti vsak dan rahlo obrčan, a za zdravje postane nevarno šele z leti. Zato črna zgodba zoper zadah v kratkovidnem svetu ni vzgojno prepričljiva.

Ko je skrbna mati to opazila, ji je od žalosti počilo srce, hijene pa so se pritajeno namuznile in se skozi gosti dim zlovesče zarežale.

Zares črna zgodba, vendar ni edina mogoča. Treba bi bilo le pokazati, da je že zdaj vznemirljivejša dihanje s polnimi pljuči zunaj zatohlega dimnega ozračja.

Janez Springer,
mag. farm., spec.

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Moj tokratni članek ne bo odgovor na vaša vprašanja, ampak bo opozorilo in v poduk vsem vam, ki nasedate lepim besedam in kupujete predraga in ničvredna sredstva ter priprave, ki naj bi bile zaščita pred sevanji za ležišča. Napisano temelji na lastni izkušnji.

Kdo so ljudje in kaj merijo, se boste vprašali. Ti ljudje niso niti radiestezisti še manj bioenergetiki. Se pa vedno pohvalijo, da so prav oni največji strokovnjaki, ki obvladajo zadevo, vsi mi drugi pa ljudi le goljufamo. Večinoma so to le prodajalci in preprodajalci vložkov za postelje, vzmetnic, vzglavnikov in podobnega, ki naj bi po njihovih prepričevanjih preprečevala vsa sevanja in celo raka naj bi pozdravila pa tudi osteoporozo in sladkorno bolezen, da ne omenjam, da naj bi celo uravnavala krvni tlak. Ko jih boš kupil, ne boš več potreboval zdravnika. Skratka, udejanjen čudež. Ti izdelki so ponavadi pripeljeni iz vzhodnih držav, kjer so zelo poceni. Na lično izdelanem prospektu, ki ga dobite, pa je napisanih veliko imenitnih besed iz fizike in medicine, da je izdelek narejen v Nemčiji, testiran na Hrvaškem ... Prodajajo pa jih po takšnih cenah, da ljudje najemajo kredite, da bi jih lahko kupili. Zakaj sploh pišem o teh stvareh, če so ničvredne. Prav zaradi tega, da vas, spoštovani bralci, opozorim pred tem. Ne nasedajte lepim besedam in ne puščajte kogarkoli v svoj dom, da bi vam meril sevanja, češ da ste bili izžrebani in podobno.

Pravi radiestezist bo za merjenje sevanj uporabljal radiestezijske instrumente in ne elektronskih. Tudi prodajal vam ne bo nobene »zaščite«, ampak vam bo svetoval, da svojo posteljo, delovno mizo in koticke, kjer se zadržujete dlje časa, preselite na zdravo mesto. Brez dodatnih finančnih stroškov!

Ker so merjenja sevanj stvari, ki jih vi sami ne morete konkretno preveriti, si dovolijo, če

kdo pove, da je bil pri njih prej že strokovnjak, da je meritev napačna in da ni koticika, kamor bi lahko postavili posteljo, ker je cela soba ali cela hiša na vodnem toku. Seveda imajo v svojem prodajnem programu, kot naročeno, pravo stvar, ki vas bo obvarovala pred vsem, le plačati jo bo treba. Ne nasedajte takim. Oni bodo dosegli svoj cilj in zaslužili, vi pa boste imeli težave še naprej oziroma se vam bodo še stopnjevale.

Sam niti več ne štejem primerov, ko so ljudje, ki so bili že pri meni na pregledu, nasedli takim prodajalcem in kupili »zaščito«, češ da jih bo obranila pred sevanjem. Najboljši primeri so bili, ko so ljudje kupili ničvredno glinasto ploščico (naj bi odstranila sevanja v premeru nekaj metrov), ali pa, ko je neki moj dobri znanec prišel domov z betonsko kocko, za katero je plačal nekaj sto tisočakov, češ da je notri zlato in da naj bi zavarovala celo hišo, ko smo jo razbili, pa razen betona v notranjosti nismo našli ničesar. Kaj je največja nevarnost v takih primerih? Predvsem ta, da ljudje, v dobri veri, da so zavarovani, prestavijo ležišče na drugo mesto. V najslabšem primeru na križišče sevanj. Sprva se jim zdi še imenitno, ker hitro zaspijo (sevanja človeka utrudijo). Po nekaj letih pa se pojavijo kronične težave ali celo rak. Mnogo takih ljudi je prišlo čez nekaj let nazaj k meni, a kar nekaj jih je bilo, ki jim nisem mogel več pomagati. Žalostno, a resnično. Žal je tako, da če je stvar ali storitev draga, še ni tudi dobra.

Ker so nekateri posamezniki ugotovili, da se da na račun zdravja dobro živeti, rastejo

nove firme kot gobe po dežju. Te zaposlijo trgovce, ki jih šolajo za prepričevanja ljudi in jih plačujejo po prodaji. Važen je le zaslužek. Kaj bo kasneje s kupcem, pa jih ne zanima. Nekateri od teh trgovcev gredo celo tako daleč, da se izdajajo za radiesteziste ali bioenergetike in organizirajo celo svoje seminarje. Videl sem kar nekaj prospektov teh »strokovnjakov«. Vsi se skrivajo za lepimi izrazi, ki jih niti ne obvladajo. A to vidi le strokovnjak. Tistega, ki je laik na tem področju, pa prevzamejo prav to izrazoslovje ter izmišljeni testi nekih institutov in ustanov v tujini.

Mogoče še en majhen nasvet za vse, ki vas bo v prihodnjih dneh obiskal tak trgovec. Prosite ga, da vam poišče v prostoru vsa sevanja (curryeva in hartmannova mreža, vodni tok, prelom rudnine in tehnično sevanje) in ne le vodnega toka, ki ga je, mimogrede, na Goričkem, kjer v zadnjem času ti trgovci najbolj obratujejo, zelo malo. Nato naj vam poišče mesto, ki je zdravo. Če vam ponudi kakršno koli zaščito, se mu lepo zahvalite in ga pospremite do vrat. Ne kupujte pa nikakor nobenega izdelka, ki naj bi izničil sevanje, ker ne obstaja.

Sicer pa bo kmalu izšel nov Zakon o zdravilstvu, ki vas bo zaščitil pred takimi in podobnimi prevaranti. Pri sestavi tega zakona sodelujem tudi sam kot član odbora pri ministrstvu za zdravstvo.

Če pa obstaja še kakšno vprašanje, me lahko pokličete vsak delavnik med 19.30 in 20.30 po telefonu 02 539 17 37.

Nagradna križanka

ŠTEFAN
HAJDUKJAK

ZVITEK
PREJE

TRGOVEC
S CENENIM
BLAGOM

NOGOMETAS
DOMŽAL
(ERMIN)

OVČJI
SAMEC

LUKA
PRI
RJEKI

HRAJLJIVA
SNOV V
KROMPIRJU

PAŠNA
RASTLINA

KRAJ PRI
CERNICI

ANTIČNA
LJUBLJANA

MITOLOŠKO
BIVALJSKE
UMRLJH

GRŠKI
KOŠARKAR-
SKI KLUB

PEN

RADIJ

RUTENJ

NARAYNO
RDEČE
BARVILLO

PEN

JAPONSKI
DROBIZ

OBESEK S
ČAROBNO
MOČJO

VALENTIN
AREH

RAZVOJNA
STOPNJA

PEN

MESTO NA
TAVANJU

ANGLŠKO
SVETLO
PIVO

PREPROST
PLUG

ANTIČNO
RAČUNALO

NATRIJ

NARODNI
PARK V
KENTJI

MEMŠKI
SKLADATELJ
(CASPAR)

SOVJETSKI
POLITIK
BREŽNEV

STOTINA
HEKTARA

OTROSKA
IGRA S
KARTAMI
ZAHTEVA Z
GROŽNJO

UMAZAN
OTROK

LISTIČ
OBLIKA
DODATNEGA
IZOBRAŽE-
VANJA

POSEVEK

BABIČA
LJUBJK
KORSKA
DEKLICA
IZ RISANKE

DELOVNI
POMILNIK

MEJNA
REKA MED
KOLUMBIJO
IN
BRAZILJO
EPEKT

NASTANEK
IN RAZVOJ
JAJČECA
ETIOPSKI
GOSPOD

KRAJ PRI
TREBNJEM

VZORNIK

NORVEŠKO
DRŽAVNIK
(TRYGVE)
NACE
SUMI

SKRILAVEC

VRSTA
VRBE
VRSTA IN
KOLIČNA
SESTAVIN

VULKANSKA
KAMNINA,
UPARIT

IVAN
POTRČ
HRV. SPORT.
FUNKCIONAR
(ARTURI)

ŽELJA
PO JEDI

ITALJANSKI
PEVEC

TINA
TURNER

PRIPEV

GORSKA
ZDRAVILNA
RASTLINA

INDIJSKI
VERSKI
SPIRI
KRAK REKE
MENAM

FRANCI
NOVAK

DČKA

VZDEVEK
LADJARJA
ONASSISA
SERGEJ
VERC

TKANINA
ZA LOVSKE
OBLEKE

OTILJA
(KRAJŠE)

STREŽNIK

SLIKARKA
KOBILCA

JUNAK
NACETA
SIMONČICA
(RADOVEDNI)

Od 26. X.
do 29. XI.

HOROSKOPEN

Pripravlja: Agencija Hogod

Za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN
(21. III.–20. IV.)

Imelo vas bo, da bi nekaj naredili po svoje. Vseeno se poskušajte dogovoriti. V čustvih bo nekaj težav, ki si jih boste razlagali po svoje. Pravzaprav s čustvi skoparite, kar partnerju ni všeč, saj pričakuje več topline. Neučakanost v začetku meseca lahko naredi problem. Nekdo vas bo poskušal oblatiti pri nadrejenih, vendar boste ohranili dobro ime. Potrebna dodatna nega kože, las ali nohtov.

BIK
(21. IV.–21. V.)

Za dobro opravljeno delo je potreben vložen trud. Če menite, da bo šlo drugače, se motite. Začetek meseca bo dober, vse bo šlo po sreči. Ljudje vam bodo zaupali in celo pričakovali bodo vaš nasvet. To je zato, ker jih sprejemate takšne, kot so. Neko odločitev boste sprejeli sami, kar ne bo všeč tistim, ki imajo nekaj poleg. Zvezde pravijo, da bi bilo treba k zobozdravniku in na pregled krvi in urina.

DVOJČKA
(22. V.–21. VI.)

Pri delu z ljudmi, predvsem z otroki, vam bo šlo enkratno. Na sploh ugodno, če se ukvarjate z glasbo, plesom ali delom, ki zahteva kreativnost in ideje. Uspešno delo bo tudi finančno potrjeno. Obdobje do konca leta izkoristite za pomembnejše cilje. Čeprav bo potekal težak boj, so možnosti velike. Vleklo vas bo na več koncev, zato pazite, da ne boste predolgo razmišljali, ko bo treba v akcijo.

RAK
(22. VI.–22. VII.)

Pretiranega veselja do dela ne bo, ker vas motijo razmere in ozračje. Morda bi si v začetku meseca vzeli kakšen prost dan. Ne pozabite tudi na zapadle obveznosti. Končno bodo vaša častihlepnost, vztrajnost in delavnost na koncu vseeno nekaj razrešili vam v prid. Novembra utrijete samozavest, priznajte nekaj napak, pri nekaterih dogodkih pa nekoliko zanižite. Za nekatere rake bo to odličen mesec.

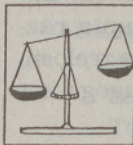
LEV
(23. VII.–22. VIII.)

Če že menite, da morate z glavo skozi zid, potem lahko računate tudi na kakšno prasko. Sicer naporen mesec, ko se bo treba spoprijeti s težavnejšimi nalogami in izzivi. Vaša vročernost in pohlepnost lahko zadeve samo še zapletejo. Površnost vam bo zagrenila življenje, saj boste iskali neki predmet in tako izgubili dragoceni čas. V komunikacijah boste odlični, ravno tako se boste dobro znašli v nepredvidljivih situacijah.

DEVICA
(23. VIII.–22. IX.)

V zakonu lahko pride do renesanse in veliko lepega. Tudi v službi lahko pričakujete dobre obete in spremembe na bolje. Okrog desetega v mesecu bo treba v svojem delovnem okolju pokazati zobe. Pogumna odločnost bo ob vsem všeč še nekemu, uspeh na ta račun pa bo šel nekemu vnos. V začetku meseca ne bodite pretirano kritični, do 18. v mesecu ne uvajajte novosti. Nakup bo uspešen.

TEHTNICA
(23. IX.–22. X.)

Obdobje, ko boste veliko delovali po instinktu in boste šele potem, ko boste zadevo izpeljali, razmišljali o njej. To ne pomeni, da ne boste ustvarjalni ali da ne bi delali dobro, saj vam stoji ob strani prepričljiv nastop. Na splošno se boste dobro počutili, v zraku bo visela domačnost. V ljubezni se bo nekaj ponovilo, neki dan, ko boste šli zvečer ven, pa bi znal prinesiti spremembo. Pozitiven odnos okolja do vas se bo povečal.

ŠKORPIJON
(23. X.–21. XI.)

V navidez mirno službeno ozračje bo poseglo kar nekaj različnih interesov, ko boste morali najti sredino in kompromis. Morda boste v nekem trenutku zadevo zagledali v neki drugi luči. Če ne boste pretiravali, boste imeli v tem obdobju dobre možnosti. Zanimalo vas bo tisto, kar je skrito ali nedostopno. Optimizma in življenjske energije ne bo manjkalo. Privlačni boste, prišli boste na svoj račun. Torej vaš mesec.

STRELEC
(22. XI.–21. XII.)

Mirno obdobje, zato si lahko vzamete čas in uredite nekatere stvari, ki ste jih že dalj časa odlagali. Če vam kaj ne bo pogodu, lahko to mirne duše poveste. Sicer vas bo gnalo iskanje novih priložnosti, primernih vašemu talentu, kar je dobro. V začetku meseca lahko pričakujete dobro novico. Okrog desetega površnost in nato še nezbranost lahko naredita veliko škode. Konec novembra riov zagon!

KOZOROG
(22. XII.–20. I.)

V začetku obdobja bo prijateljstvo pokazalo svoj obraz, ljubezen svoje čare. To je čas, ko se morate še posebej posvetiti svojemu partnerju. V tem obdobju ne priporočamo tveganja in hitrih obratov, čeprav boste pogumni, energični in prodorni. Pogovori bodo pomembni za daljše obdobje. Vodio za to obdobje: prilagodljivost je ključ do uspeha, upoštevajte opomin.

VODNAR
(21. I.–19. II.)

Razgibano delovno vzdušje, ki ga boste obvladali ali se vam bo zdelo rutinsko, zato se lahko zgodi, da boste naredili napako. Če se je doslej vse izteklo nekako po pričakovanjih, zdaj lahko pričakujete novembrske zaplete. Predvsem sredi novembra se lahko nadejate težjim trenutkom, ko boste tudi najbolj neodločni. Spoznali boste osebo, ki vas bo očarala bolj z obnašanjem kot videzom.

RIBI
(20. II.–20. III.)

Tistemu, kar vas obremenjuje, ne morete pobegniti ali se izogniti. Morda bo dobro, če se v tem obdobju držite bolj v ozadiju, delovanje pa naj bo uravnoteženo. Ker ste vitalni in energični, boste svoje prednosti z lahkoto uveljavljali. Obzirni morate biti, pretiranih kompromisov pa ni treba sklepati. Mars vam bo pognal kri po žilah, pripadniki nasprotnega spola bodo brez orožja. Dovzetni boste za prehlad in virusne bolezni.

Nagrade za izžrebane reševalce

1. nagrada: knjiga Lahko jem, mag. Branislava Belović, 2. nagrada knjiga Boug žegnaj, Branko Časar in 3.-7. nagrada je praktična.

Pravilne rešitve osenčenih polj napišite in pošljite na dopisnicah na uredništvo Vestnika, Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, do petka, 3. novembra 2006.

Rešitev: _____
Ime in priimek: _____
Naslov: _____

Rešitev iz Vestnika št. 41: Vladimir Karoly, Boris Farkaš

1. nagrada KNJIGA LAHKO JEM, mag. Branislava Belović: Jožica Bokša, Pavlovci 12, 2270 Ormož
2. nagrada KNJIGA BOUG ŽEGNAJ, Branko Časar: Etelka Milinkovič, Dobrovnik 111, 9223 Dobrovnik
- 3.-7. nagrada majica
Silvija Vodenik, Vrtna 22, 9250 G. R.
Alojz Rac, Radovci 17, 9264 Grad
Marijana Baša, Bodonci 22, 9265 Bodonci
Stanko Gabor, Trnje 83, 9232 Črenšovci
Karel Albert, Kidričevo naselje 7, 9252 Radenci

Pen je, kratko rečeno, Vestnikova mesečna priloga in ima tudi sicer zvezo z naravnim mesečnim ciklusom. Ustanovljen je bil, da bi, v skladu z imenom in asociacijami, učinkoval kot časopisni pen (tnalo) in penetrantnej (prodiralac) ter bil poln fotografij, kakor se za tabloid spodobi.

Izdaja ga Podjetje za informiranje. Odgovorni urednik matičnega časopisa je Janko Votek, uredniki Pena so Bojan Peček, Jože Rihper in Irma Benko. Oblikuje ga Endre Gontar, za fotografije skrbita Nataša Juhnov in Jure Zauneker, lektorica Nevenka Emri. Računalniško ga oblikuje Robert J. Kovač. Za Pen ni posebne naročnine!

Družina mora znati oproščati

Ljubezen, potrpežljivost, vztrajnost

V mesecu oktobru, mesecu preventive, je pripravilo Društvo za preprečevanje odvisnosti G. Radgona zanimivo predavanje Zvoneta Horvata Žnidaršiča na temo Vloga, odnos in preventiva staršev ter okolja do zasvojenosti. S predavanjem so v društvu želeli opozoriti na vse večje težave mladih z zasvojenostjo in starše informirati o načinih vzgoje, ki prispevajo k večji nagnjenosti otrok do zasvojenosti.

Popolna naj bi bila prožna družina s prožno vzgojo, v kateri se veliko pogovarjajo in starši otrokom povedo, da v njih verjamejo, da jim zaupajo in prisluhnejo težavam, ki jih pestijo.

Zvone Horvat Žnidaršič je poudaril, da je za uspešno vzgojo otrok potrebno ogromno ljubezni, potrpežljivosti in vztrajnosti staršev, saj bodo tako lažje zaznali, kaj se z otrokom dogaja, ter prebrodili morebitne krize in težke trenutke.

Droge so stvar, ki se v zadnjih desetletjih tičejo vseh nas in imajo za uživalca in okolico ponavadi boleče posledice. Na vprašanje, zakaj ljudje posegamo po drogah, je skoraj nemogoče odgovoriti, najpogosteje pa je posledica poseganja po drogah način življenja in močno razlikovanje med posamezniki glede na to, kako reagiramo na stvari, ki se dogajajo v našem življenju.

»Največkrat slišimo, kaj je zasvojenost na biološkem področju, kaj to naredi telesu,« pravi dr. Sanja Rozman, dr. med., v svojem prispevku Droga od obupa do upanja. »Če odštejemo ta neposredni učinek, ki ga ima uporaba, zloraba določenih substanc, obstaja še nekaj, kar je več. Poleg neposredne škode, ki jo naredi kemikalija, obstaja še škoda, ki ji lahko rečemo zasvojenost. To se zgodi v možganih po dolgotrajni uporabi. Spremeni se način prevajanja impulzov v možganih, ki posredujejo naše občutke, čutenje, ugodje, bolečino.«

Rozmanova pravi, da ima poleg fizične zasvojenosti še psihološko, duhovno in socialno dimenzijo. Slednja je še posebej pomembna, saj sega v mikrookolje, ki se nanaša na družino. Družina je, tako Rozmanova, ljubezen: »Ljubezen danes nima več pravega mesta. Z njo mislimo na romantično zaljubljenost, ki je takoj zopet povezana s seksom in tem, kako bi to

'konzumirali'. Ne mislimo pa na predanost, negovanje odnosov, skrb za drugega, navezanost, na to, da ti ljubljena oseba postane pomembna, da si se zaradi nje tudi pripravljen marsičemu odreči.«

In to ljubezen, ta odnos do soljudi je po Žnidaršičevih besedah mogoče doseči tudi s pogovorom med starši in otroki. Zato je pomembno, da starši ves čas spodbujajo otrokovo samozavest, mu povedo, da ga imajo radi, da mu zaupajo in verjamejo vanj. Seveda pa morajo biti tudi mladostniki toliko pošteni, da tega zaupanja

ne izkoriščajo. Na ta način s svojim otrokom vzpostavljajo neki demokratičen odnos.

Kot pravi Žnidaršič, mora družina znati oproščati, mora biti pozorna na težave in znati poslušati. Recepta za idealno vzgojo ni, pač pa je vzgoja filozofija, ki jo je treba prilagajati vsakemu posamezniku. In nekaj, kar je pozitivno učinkovalo na nas in nas odvrnilo od drog, še ne pomeni, da bo odvrnilo vsakogar.

Vanja Poljanec

Na svetu poznamo številne droge, s katerimi se ljudje omamljajo. Najbolj razširjeni sta mehki drogi alkohol in kajenje. Vse droge imajo stranske učinke in so za uživalca nevarne. Med trdimi drogami pa je najpopularnejša tabletki ecstasy, ki se pojavlja na množičnih plesnih zabavah.

Ecstasy je popularno ime za 3,4-metilendioksimetamfetamin (MDMA), psihoaktivno snov iz skupine fenetilaminov. Po kemijski strukturi je podobna amfetaminom in meskalinu, zato deluje kot poživilo s halucinogenim učinkom. Učinki ecstasyja so pri vsakem posamezniku različni. Odvisni so od osebnega razpoloženja, splošnega telesnega stanja in vplivov okolja. Učinek običajno nastopi med tridesetimi minutami in eno uro po zaužitju in popusti po šestih do osmih urah.

Deluje poživljajoče na osrednje živčevje in srce, kar uživalci občutijo kot naval energije.

Eden najprepoznavnejših učinkov ecstasyja je njegov vpliv na delovanje nadzornega mehanizma za tempera-

turo. Telesna temperatura lahko naraste preko 41 stopinj Celzija. Posledica pregretja organizma je pospešeno potenje, ki lahko vodi v preveliko izgubo telesnih tekočin in soli (dehidracija).

Pri prevelikem odmerku zato najpogosteje pride do vročinske kapi. Jemanje ecstasyja pa povzroči še poskodbe jeter in odpoved delovanja ledvic, pride do krčenja čeljustnih mišic, razširjanja zenic, suhih ust, težav pri osredotočenju pogleda, mišičnih krčev, tahikardije in krčev v trebuhu.

Dolgotrajno jemanje in/ali jemanje prevelikih odmerkov povzroči spremembe v osebnoštnem delovanju, neprijetna čustvena doživetja, halucinacije, vidne in slušne motnje, paničnost in depresivnost ter celo bolezenska stanja, podobna shizofreniji.

Da se izognejo težavam in motnjam, ki nastopijo zaradi hipertermije in dehidracije, razgretim plesalcem svetujemo, da pravočasno poskrbijo za nadomestitev izgubljenih tekočin z osvežilnimi pijačami, nikakor pa ne z alkoholom.

Priporočamo

United 93 - 26., 28. in 29. oktobra v kinu **Park** in **Ljutomer**. Reklama gre takole: »11. septembra 2001 so štiri letala napadla Ameriko. Tri so zadela cilj. To je zgodba o četrtm.«

United 93 je drugačen kot dosedanja filmi o 11. septembru. Znanih igralcev skorajda ni. Kvazi junak in žrtev so potniki na letalu, ki so se uprli teroristom, da leti ne bi trčil v zgradbo Pentagona v Washingtonu. Film je tako realističen, da vas ne bo zamikalo na letalo še naslednjih pet let. Prvi del je dolgčas, kakor ga doživljajo vsi potniki na letališčih tega sveta, drugi del pa je šok, ki vas prebudi iz navidezne lagodnosti. Prinesite potrpljenje in čas.

Dež de ša - 30. oktobra v **Domu kulture Veržej**. Riki in njegova banda, ki slišijo na ime Kolektiv Apropos, so končali projekt zgoščenka - strip - videospot. Tukaj ga bodo prvič predstavili v živo. Dežnike lahko pustite doma. Resda bo deževalo v dvorani, ampak ostali boste suhi. Guaranteed.

Don't Mess with Texas - 11. novembra v **MIKK-u Murska Sobota**. Če ste zamudili zadnje koncerte v MIKK-u, tega vsekakor ne morete. Gre za nadaljevanje Radio Free

Isaac, ki so nam v starih prostorih s šokantno kratkimi in neverjetno hrupnimi nastopi odirali kožo in parali ušesa. Ampak bilo je prijetno. Ritmično ambientalni noise post rock je imel svojo melodijo in strukturo. Ima jih tudi v novem bendu, ki je nastal na ruševinah starega, enega najboljših, kar jih je kdaj prišlo iz Zagreba. Dveh bobnarjev ni več, ampak Neven je še vedno šef. In ne pozabite, ko boste v US: Don't mess with Texas.

Perpetuum Jazzile - 18. novembra v **Kulturnem domu Gornja Radgona**. Priložnost, ki je Radgončani nikakor ne smejo zamuditi. Dvorana je za vse dovolj velika. Slovenski jazzovski zbor, ki nastopa po uglednih lokacijah, kot je Cankarjev dom, se bo ustavil tudi v Pomurju. Ko glas postane instrument in instrument postane glas, slišiš utrip svežine ritmov in zlitje harmonij Perpetuum Jazzile. Štirideset članov bo zapelo gospel, swing, bossa novo, pop, funk. Če smo katero od zvrsti pozabili, jo brez prestanka delujoči jazzovski stroj gotovo ne bo.

Tomo Koles

Priporočamo

Farrah Fawcett

Ameriška igralka Farrah Fawcett (59), ki se je proslavila z vlogo v filmu in TV-seriji Charliejevi angelčki, bo pomoč svojih angelov varuhov zdaj vsekakor potrebovala. V začetku meseca so ji na kliniki našli hudo nevaren tumor, ki se hitro širi. Tako so jo operirali, zdaj pa jo zdravijo s kemoterapijo. V naslednjih nekaj tednih bo jasno, koliko je zdravljenje uspešno.

»Vse življenje sem ohranjala vero v moč človeškega duha, ki lahko premaga vse težave. Tudi zdaj sem prepričana, da bom močnejša od te zlobne bolezni,« je povedala igralka med zdravljenjem. Pravijo, da je bila vse življenje velik borec. Na začetku kariere je publiko osvojila predvsem s svojim videzom (lansirala je modo stopničasto prirezane pričeske), pozneje pa se je dokazala tudi kot dobra igralka. Z igranjem tenisa je ohranjala vitko linijo in ni čudno, da je govorila, da se je treba za lepoto vsak dan dobro preznojiti. Njen poster, pozirala je v rdečih kopalkah, so prodali v ne-

verjetnih 12 milijonih izvodih. V svoji karieri je bila trikrat nominirana za nagrado Emmy in petkrat za Zlati globus. Vseeno je dosegla svoj vrhunec v seriji Charliejevi angelčki skupaj z igralkama Jaclyn Smith in Kate Jackson.

Toliko kot ta serija je na njeno zasebno življenje vplivala zveza z igralcem irskega porekla Ryanom O-

Nealom (65), čeprav z njim ni bila poročena. Z igralcem Leejem Majorsem je bila v zakonu devet let, a njena prava ljubezen je bil največji hollywoodski zapelevec, junak uspešnice Love Story, Ryan. V sedemnajstih letih skupnega življenja sta doživela marsikaj. Zveza je bila burna, polna strasti in prepirov, pretepov pa tudi nežnosti. Redmon-

du, sinu iz te zveze, je 21 let. »Imela sva veliko lepih in slabih trenutkov, a bil sem prvi, kateremu je sporočila diagnozo. Ljubim jo, zadnjih 25 let jo ljubim, in ona to ve. Skrbel bom zanjo in ji pomagal, ko bo potrebno,« je povedal Ryan te dni, ko jo je negoval v svoji hiši v Malibuju. Zelo dobro razume stanje, v katerem se je znašla, saj je sam pred petimi leti, ko so mu povedali, da ima levkemijo, doživljal nekaj podobnega.

Farrah se dobro zaveda svoje bolezni in posledic, saj je bila v osemdesetih letih pri ameriskem društvu za boj proti raku predstavnica z tisk, njena starejša sestra Diane pa je umrla zaradi tumorja na pljučih. Vest o hudi bolezni jo je doletela ob drugih hudih izgubah: ob dolgoletnem agentu J. Bernsteinu in mentorju Aaronu Spellingu ji je nedavno umrla še mati Polly. Kljub vsej nesreči, ki jo spremlja to leto, Farrah ni izgubila vere v uspešen boj zoper nevarno bolezen: »Upam, da bom kmalu, še prej, preden bom povsem ozdravela, začela ponovno normalno živeti.«

Članice Charliejevih angelčkov. Na podelitvi letošnjih emmyjev so bile glavna atrakcija.

Farrah Fawcett: čeprav je zaradi zahtevne terapije izčrpana in oslabela, je polna optimizma.

Dekleti meseca

Sta Budimpeščanki, Eva in Mia. Temnolasa Eva je šoferka taksija, Mia pa prevajalka. Obe sta zaposleni, če pa pride še kakšen dodaten forint od poziranja, tega nihče ne more vzeti za slabo. Mii na fantih niso všeč kavbojke, Evi pa mastni lasje. Ko čuti, da je zaljubljena, Eva ponavadi pokliče mamo, Mia pa veliko poje. Fant s kabrioletom bi hitro osvojil Mio, Eva pa »pada« na pametne oči. No, zdaj se pa odločite!

Kratke

Barbra Streisand (64), ameriška igralka in pevka, ki se je pred kratkim podala na turnejo po ZDA, je bila neugodno presenečena, ko je publika med koncertom začela zapuščati dvorano. Poslušalci so odhajali, ker je kritizirala ameriškega predsednika Busha.

Yves Saint Laurent (70), francoski modni oblikovalec, sicer že štiri leta v »pokoju«, je nenadoma padel na pločniku

v Parizu. Mimoideči so bili prepričani, da je doživel infarkt, vendar se je pozneje v bolnišnici izkazalo, da se le spotaknil in ob padcu izgubil zavest.

Marco Materazzi (33), italijanski nogometaš, je napisal in izdal knjigo z naslovom: Kaj sem pravzaprav rekel Zidaneu. Ko jo bomo prebrali, bomo lahko zvedeli, zakaj je na svetovnem nogometnem prvenstvu kapetan francoskega moštva tako silovito reagiral. Dohodek od knjige je Materazzi namenil UNICEF-u.

Varčna ali skopa

Med pregledom Severnoirskega kraljevskega regimenta je britanska kraljica Elizabeta II. morala sama nositi dežnik pred strumnimi vojaki. Po vojnih pravilih ji pri tem opraviu nihče ne sme pomagati. Če bo šlo tako naprej, kot vse kaže, bo morala kraljica opravljati še mnoga druga nič kaj kraljevska dela. V kraljevi družini nikakor ne morejo najti majordoma, to je višjega dvornega uslužbenca, ki vodi gospodinjstvo in nadzoruje služabništvo. V Buckinghamski palači so že dvakrat objavili razpis za to pomembno mesto, vendar prijav ni bilo. Delo je stresno in zahtevno, kraljica pa menda ponuja prenizko plačo.

Počuti se kot mladenič

Čeprav ima že 64 let, je Harrison Ford te dni dokazal, da je še vedno v izvrstni kondiciji in da se počuti kot mladenič. Na ulicah Santa Monice se je pojavil na novem rumenem motornem kolesu znamke Triumphu. S hitro vožnjo in nevarnim prehitevanjem je kmalu vzbudil pozornost meščanov, ki so glasno ugotavljali, da takšno obnašanje ni primerno za človeka njegovih let. V bran so se mu postavili prijatelji in oboževalci, ki so njegovo dirjanje opravičevali s tem, da se Harrison pripravlja na novo vlogo: prihodnje leto bo že četrtič odigral vlogo Indiana Jonesa. Morda pa ni samo nadaljevanje te pustolovske TV-serije, ki so jo začeli snemati davnega leta 1981, krivo za njegovo mladostniško izživljanje na motociklu. Spomnimo se Caliste Flockhart, njegove 23 let mlajše zaročenke, s katero se že štiri leta odpravljata pred oltar, pa do njega še nista prišla. Tudi njej mora ostareli gospod pokazati, da se še dobro drži.

Adijo, kraljestvo

Saj so vedeli, prej ali slej se je moralo zgoditi. Dvajsetletni sin kraljevskega para države Luksemburg se je poročil z dekletom Tessy Antony, ki mu je pred šestimi meseci rodila sina. Mali Gabriel tako ne bo več nezakonski otrok navadne meščanke in možnega prestolonaslednika. Mamica pa se bo odslej pisala Nassau. S poroko se je Gabrielov oče, princ Louis Luksemburški, avtomatično odrekel prestolu, za katerega kot tretjerojenec velikega vojvode Henrija tako ali tako ni imel veliko možnosti. Tessy Antony je bila leta 2004 šest mesecev na Kosovu kot članica luksemburških mirovnih sil, z možem pa se poznata že pet let. Pred matičarjem sta se poročila v Luksemburgu, svojo zvezo pred bogom pa sta zapečatila v cerkvi mesteca Gildorf na severu države, kjer so takoj po porodu krstili malega Gabriela.

23-3 Mladi par s sinom Gabrielom, mladoporočenkini starši in dedom Jeanom

Rojstni dan na travniku

Družina belgijskega prestolonaslednika: Emmanuel, Mathilde, Gabriel, Philippeo in Elisabeth

Pravijo, da se je petletna princesa Elisabeth, hčerka belgijskega prestolonaslednika Philippea, obnašala resno kot odrasla, ko so pripravili 4. oktobra, ob prvem rojstnem dnevu bratca Emmanuela, družinsko fotografiranje za novinarje. Emmanuel je najmlajši otrok princa Philippea in soproge Mathilde. Fotoreporterjem so se nastavili na travniku vrta kraljevske palače Laeken v Brukselu. Mama Mathilde je za to priložnost vsem trem otrokom nadela nekaj v opečni barvi. Pravi, da ta barva še najbolj pristoji njihovi barvi las. Poznavalci pravijo, da v prestolonaslednikovi družini lahko pričakujejo še kakšnega otroka, saj je številčna družina pri njih nekako v navadi. Philippeova sestra Astrid ima pet otrok, njegov mlajši brat pa se že ponaša s tremi.

Nikoli srečnejša

Sreče Tori Spelling (33), zvezde tv-serije Beverly Hills 90210, očitno me more skaliti niti dejstvo, da ji oče ob smrti ni zapustil niti dolarja, čeprav je bila prepričana, da bo kot edina hčerka deležna velikega bogastva. Tudi spor z materjo zaradi nasledstva je ne more spraviti iz tira. Igralka je te dni potrdila, da je v tretjem mesecu nosečnosti, istočasno pa je izjavila, da je srečna kot še nikoli doslej. Maja tega leta

se je poročila z igralcem Deanom McDermottom (39), ki je zaradi nje zapustil kanadsko igralko Mary Jo

Eustace, s katero ima osemletnega sina Jacka in enoletno posvojenko Lolo. Zdaj sta srečna zaljubljenca objavila veselo novico, za vse drugo na tem svetu pa jima (trenutno) ni mar.

Olga Lasbacher iz Iljaševce

Predniki naj bi bili plemiči iz Šlezije

Potomci rodu Lasbacher so imeli pred kratkim 14. srečanje v Borecih, ki mu pravijo Lasbacherijada. Ena od udeleženk in organizatork je bila tudi Olga Lasbacher iz Iljaševce. V pogovoru mi ji omenila, da imajo svoj grb, ki ima letnico 1628, na njem pa so nashikani potok, tri ribe, vinska trta in plemiške čelade. Ta grb je odkril eden od potomcev rodu Lasbacher v mariborski knjižnici in zasledil še podatek, da so ga prinesli s sabo trije bratje Lasbacher iz Šlezije, ki so prišli v naše kraje pred 337 leti. In Olga je vse, kakor ponosna, da je potemtakem tudi ona plemiškega rodu. Pravi, da se ji sicer dobro godi, vendar še zdaleč ne tako kot plemkinjam. Ali pa? Kdo bi vedel, kako je bilo v davni preteklosti?

Pustili so jo v krošnji češnje

»Odraščala sem v Iljaševcih kot najmlajša med petimi sestrami in dvema bratoma. Imeli smo manjšo kmetijo, po smrti staršev pred osemnajstimi leti pa sem ostala sama pri hiši. Njive obdeluje eden od bratov, rejo živine pa sem opustila, saj se ob službi, zaposlena sem kot trgovka pri podjetju Vesna Ljutomer, ne bi mogla ukvarjati še s kmetovanjem. Spominim se, da nisem rada pasla krav, ampak sem raje kladala gnoj. Med posebnimi dogodki iz mojega otroštva pa velja omeniti neko nedeljo, ko so starši odšli k maši, otroci pa smo želeli zobati češnje. Ker sem bila jaz še premajhna, da bi splezala na drevo, me je brat Franc dal

na vzglavnik in me skupaj z njim posadil v krošnjo, kjer sem čez čas zaspala, zato so me pustili zgoraj. Ko sta se starša vrnila, sta spraševala, kje sem. Šele takrat so se spomnili name. No, vse se je srečno izteklo. Doma smo imeli tudi tri orehe in velikokrat smo pekli orehove potice. Naučili so me pripravljati še čokolado iz kakava, masla in mleka. V osnovni šoli, ki sem jo obiskovala v Križevcih pri Ljutomeru, pa sem se naučila »štrikati« in plesati ljudske pleske.

»Ogrožala« je Mariko Kardinar

Leta 1970 sem začela obiskovati 3-letno trgovsko šolo v Murski Soboti, ki sem jo uspešno končala in najprej dobila službo v Vesnini blagovnici v Ljutomeru. Tam

Leta 1974 sem se prvič povzpela na Triglav, kar dokazuje tudi tale posnetek pri Aljaževem stolpu. Jaz sem dekle na levi strani.

Jaz in moj plesalec pri folklorni skupini Marjan Kotnik

Pred kratkim smo imeli 14. Lasbacherijado in jaz sem s ponosom držala v roki (čepim spredaj druga z leve) grb naših plemiških prednikov.

sem po potrebi delala še v drugih poslovalnicah. Eno leto so me poslali tudi za vodjo Vesninega bifeja v Veržetu. Od 1. januarja leta 1988 pa stalno delam v Marketu Križevci kot prodajalka ali pri blagajni. S službo sem zadovoljna, v prostem času pa me zanima več stvari. Nekaj časa sem se navduševala za kegljanje. Na tekmovanju delavcev nekdanjega sozda ABC Pomurka je bila boljša od mene le Marika Kardinar, ki sem jo nekaj časa celo ogrožala, saj je kazalo, da bom morda podrla kakšen kegel več. No, to je bolj za šalo kot zares. Igrala sem tudi roko met in bila golmanica pri

Tu pa lahko od blizu vidite, kakšen je grb naše plemiške rodbine.

nogometu. Večkrat pa si grem ogledat konjske dirke. Sodelavci in prijatelji so me navdušili še za planinstvo. Leta 1974 sem se prvič povzpela na Triglav, odtlej pa sem bila na najvišjem slovenskem vrhu že desetkrat. Ko sem sama doma in mi je dolgčas, pa berem knjige ali izdelujem gobeline, pletem puloverje ali vezem prte.

Prijetna doživetja

Veliko pa mi pomeni folklorna dejavnost. Leta 1971 sem začela plesati pri križevski folklorni skupini, ki jo zadnja štiri leta tudi vodim. Trenutno nas pleše šest parov. Nastopamo na raznih prireditvah, največ v naši občini in okolici, pred dve-

ma letoma pa smo gostovali tudi v Nemčiji, kamor nas je povabilo Slovensko kulturno društvo Zvon iz Aalena. Z nami je potoval tudi župan in za vse je bilo to enkratno doživetje. Sicer pa je to zame vedno nekaj prijetnega. Podobno velja za sodelovanje pri gasilskem društvu, saj sem rada volje zraven, čeprav nimamo ženske desetine. Za delo na kulturnem področju sem prejela že vse tri Maroltove značke. O drugih priznanjih pa ne bi govorila, ker bi to morda zvenelo, da se želim hvaliti. No, vseeno naj omenim še medaljo za 1. mesto, ki sem ga leta 1981 zasedla na tekmovanju v pikadu. In tudi pikado me še vedno veseli.

»Markovici« na Goričkem

Sta sestri, po rodu z Markovskega. Obe sta se v mladih letih podali služiti kruh v Švico, kjer sta spoznali in se poročili z bratrancema. Obema je ime Milan. V Dolnjih Slavečih imata veliki novi hiši. Marija (na desni), ki je nekaj let starejša, se ukvarja s pridelovanjem buč. Pri čiščenju ji je z veseljem pomagala tudi Agata. Milana pa sta menda rajši počela kaj drugega.

V Marketu v Križevcih pri Ljutomeru delam kot prodajalka ali pri blagajni.

Jožef G. Bistriški